

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3891145	Bos, Luuk	ORO	Benno Brand
ONDERWERP			
3891145 - Evaluatie zakinzameling PMD bij hoogbouw			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

1. Kennis te nemen van de oplegnotitie en het evaluatierapport zakinzameling PMD bij hoogbouw;
2. In te stemmen met de voorgestelde tijdlijn en uitvoering van de 4 quick wins (efficiëntere zakinzameling, gerichtere inzet boa's, extra en toegankelijke communicatie, intensiveren monitoring);
3. De kosten van circa 153.000 voor het inzetten op de quick wins in 2025 te dekken vanuit de beschikbare middelen uit de voorziening afval;
4. De financiële effecten te verwerken tot wijziging van de beleidsbegroting middels begrotingswijziging 25048.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Als uitvoering van een amendement van de Raad zijn per 1 september 2024 66 bovengrondse containers bij hoogbouw vervangen door ca. 340 punten voor zakinzameling. De ondergrondse containers op milieupleinen zijn blijven staan. Over de resultaten wordt college en raad met een evaluatierapport geïnformeerd. Ook de vervolgstappen op korte en middellange termijn worden besloten.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3891145	L. Bos	ORO	Benno Brand
ONDERWERP			
3891145 - Evaluatie zakinzameling PMD bij hoogbouw			

BESLUIT

1. *Kennis te nemen van de oplegnotitie en het evaluatierapport zakinzameling PMD bij hoogbouw;*
2. *In te stemmen met de voorgestelde tijdlijn en uitvoering van de vier quick wins (efficiëntere zakinzameling, gerichtere inzet boa's, extra en toegankelijke communicatie, intensiveren monitoring);*
3. *De kosten van circa €153.000 voor het inzetten op de quick wins in 2025 te dekken vanuit de beschikbare middelen uit de voorziening afval;*
4. *De financiële effecten te verwerken tot wijziging van de beleidsbegroting middels begrotingswijziging 25048.*

INLEIDING

Op 1 september 2024 is de inzameling van PMD bij hoogbouw veranderd. Hier is een intensief (bestuurlijk) proces met en vanuit de raad aan vooraf gegaan. Het college heeft toegezegd de uitvoering van de door de raad besloten veranderingen te evalueren en die evaluatie aan de raad aan te bieden. In bijgevoegde oplegnotitie en rapportage treft u de evaluatie aan, met daarbij de tijdlijn met verbetervoorstellen voor de komende periode. Hierbij houden we rekening met de landelijke ontwikkelingen en bepalingen die aanstaande zijn. Daarnaast zien we dat er spanning zit op de relatie van een schone stad en de wijze van afvalinzameling. Om de inwoners tegemoet te komen, totdat de landelijke ontwikkelingen duidelijk zijn, stellen wij een aantal quick wins voor om de stad op korte termijn schoner te maken en de service te verhogen. Over de quick wins wordt uw besluit gevraagd.

ARGUMENTEN

1.1 *De toegezegde evaluatie beschrijft de feiten en is uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau.*

De evaluatie komt voort uit een toezegging aan u. In de evaluatie wordt ingegaan op de feiten en cijfers over meldingen, service naar inwoners, hoeveelheden & kwaliteit PMD en de kosten. Hierbij wordt de periode voor invoering vergeleken met de periode na invoering van de verandering.

2.1 *De verbetervoorstellen weggezet in de tijd houden rekening met externe factoren en doorlooptijden.*

Bij de verbetervoorstellen is nauwkeurig gekeken wat nu kan en wat op een later moment doorgevoerd moet worden. Op dit moment is het raadzaam om verbeteringen (quick wins) door te voeren, maar niet te gaan voor rigoureuze veranderingen in het inzamelsysteem. Dit heeft met name te maken met de nieuwe Ketenovereenkomst Verpakkingen die nog in onderhandeling is. In deze overeenkomsten worden op landelijk niveau voor alle gemeenten bindende afspraken gemaakt over toegestane inzamelsystemen en verwerkingstechnieken bij laagbouw en hoogbouw. De uitkomst van deze onderhandelingen en inhoud van de overeenkomst zijn op dit moment nog niet duidelijk. Naar verwachting worden de uitkomsten op het jaarcongres van de VNG op 18 juni gepresenteerd. Besluiten over rigoureuze veranderingen in het inzamelsysteem voor dat moment, kunnen mogelijk niet binnen de nieuwe afspraken passen en dan weer veranderd of teruggedraaid moeten worden. Dat is niet wenselijk. Daarnaast is bij rigoureuze veranderingen in het inzamelsysteem de nodige voorbereidingstijd nodig (evaluatiepunt), om inwoners goed te kunnen betrekken en praktische zaken zoals tariefstelling diftar en/of aanbestedingen uit te voeren. In de oplegnotitie ziet u het geheel aan verbetervoorstellen en voorgestelde tijdlijn nader uitgewerkt.

3.1 *Voor de quick wins is de extra ronde zakinzameling kostenverhogend, maar is een serviceverhoging naar inwoners en zorgt voor minder rommel op straat.*

In plaats van één moment, wordt het PMD nu op twee momenten in de week ingezameld. Dit zorgt ervoor dat het afval minder lang op straat staat en regelmatig wordt opgehaald, zodat het minder rommelig op straat lijkt. Wel gaan we goed communiceren over deze nieuwe spelregels en wat wel/niet bij PMD mag, omdat we zien dat op de huidige aanbestedingen PMD nog veel restafval wordt aangeboden. Hierbij zetten we ook in op de laagdrempeligheid van het verkrijgen van zakken, door te kijken naar de mogelijkheden

om gratis zakken bij supermarkten, buurtcentra en/of het gemeentehuis te verstrekken (als aanvulling op de huidige verstrekking via website en telefoon Twente Milieu).

KANTTEKENINGEN

1.1 *Het onderzoek betreft een relatieve korte periode van vier maanden*

Ondanks dat het onderzoek op feiten en cijfers gebaseerd is, betreft het een relatief korte periode. Een ingrijpende verandering in een inzamelsysteem vergt de nodige tijd voor inwoners om aan het systeem te wennen. Een aanlooperperiode van een jaar voordat een systeem goed 'draait' is niet vreemd. Daarbij was de implementatieperiode tussen besluitvorming en verandering van systeem kort. Door tijdsdruk zijn er onvolkomenheden op bijvoorbeeld communicatie en handhaving geweest. Er zijn dus nog optimalisaties in het systeem mogelijk, alvorens het besluit genomen moet worden om eventueel over te stappen op een ander systeem.

2.1 *De quick wins kunnen snel worden ingevoerd, maar de gehele tijdlijn heeft een relatief lange doorlooptijd*

Mochten de maatregelen korte termijn (quick wins) van het huidige systeem niet voldoende bijdragen aan een schone stad, kosten en duurzaamheid, dan zijn rigoureuzere ingrepen noodzakelijk. Een systeemverandering (denk bijvoorbeeld aan nascheiding) kan op zijn vroegst op 1 januari 2027. Dat klinkt lang, maar er is veel voorbereidingstijd nodig, zowel intern als het betrekken van inwoners, als het aanpassen van de tarieven van diftar. Dat moet zorgvuldig. Daarom is er in oktober 2025 een besluit nodig over de inzameling per 1 januari 2027 en is het in de tussentijd zaak om met de voorgestelde maatregelen te zorgen dat de overlast afneemt.

3.1 *Extra inzamelronde van de quick wins is kostenverhogend en heeft mogelijk een aanzuigend effect op ander afval*

Twee in plaats van één inzamelrondes is serviceverhogend, maar kost extra geld. Hierbij is samen met Twente Milieu gekeken om de kosten zo laag mogelijk te houden. Hierbij is goed gekeken naar de inzet van personeel en voertuigen, nu er vaker en meer verspreid over de week wordt gereden. Daarnaast kan 2x per week inzamelen een aanzuigend effect hebben voor ander afval, omdat 'het toch wel wordt opgehaald'. Met de nu voorgestelde besluitvorming worden deze effecten geaccepteerd, om het op straat schoner te krijgen. Als gemeente zien we erop toe dat inzamelplekken conform dienstverleningsovereenkomst 'veegschoon' worden opgeleverd.

VERVOLG

Bestuurlijk vervolg

Belangrijkste momenten:

- Informeren raad stand van zaken Ketenovereenkomst Verpakkingen en indien gewenst standpunt ophalen bij raad, rondom het VNG jaarcongres 18 juni.
- Evaluatie serviceverhogende maatregelen bij zomernota, inclusief tussenstand quick wins, beschouwing uitkomsten Ketenovereenkomst Verpakkingen en integrale doorkijk naar het gehele afvalbeleid.
- Oktober: principebesluit over toekomstige inzameling PMD.

Voor de volledige tijdlijn, zie tijdlijn bijlage oplegnotitie.

Financiën

De extra inzamelronde PMD kost tot en met december 2025 in totaal € 153.000. Dit wordt incidenteel gedekt uit de voorziening afval. De overige quick wins kunnen binnen de al beschikbaar gestelde budgetten worden opgevangen. Bij het opstellen van de begroting 2026 wordt opnieuw de dekking van de financiën bepaald. De hoogte van het te dekken bedrag in 2026 hangt namelijk af van de eventueel nog te nemen (extra of andere) maatregelen.

Communicatie

Voor de aanvullende maatregelen stellen we in samenspraak met Twente Milieu een communicatieplan op. Kernboodschap is de verhoging van inzamelfrequentie (2 keer in plaats van 1 keer per week) en de spelregels omtrent aanbieden (wel/niet lijst). De communicatie verloopt digitaal, via de Afvalklepper en de borden bij de inzamelpunten worden aangepast. We gaan ook bekijken of de doorzichtige zakken laagdrempeliger kunnen worden verspreid. Naast bestellen via telefoon en de website van Twente Milieu, gaan we strategische punten voor het afhalen van gratis zakken onderzoeken, zoals supermarkten, wijk- en buurtcentra en het gemeentehuis. Ook gaan we locatiegerichte communicatie toepassen, op basis van

zowel het type vervuiling dat wordt aangetroffen, als de behoeften van de omwonenden. Bij de ene locatie is het bijvoorbeeld uitleg over afvalscheiding in een andere taal nodig, maar op een andere locatie waar PMD in grijze zakken zit juist het verstrekken van doorzichtige zakken met een flyer eraan.

Juridische zaken

N.v.t.

Uitvoering

Belangrijkste momenten:

- April – Juni 2025: doorvoeren quick wins
- Juli 2025: aanbieden brede evaluatie aan raad bij de zomernota
- Oktober 2025: bijsturen op quick wins op, indien quick wins niet voldoende effect hebben.
- Oktober 2025 – December 2026: voorbereiding nieuw inzamelsysteem PMD

Voor de volledige tijdlijn, zie tijdlijn bijlage

Evaluatie

Bij de zomernota volgt een evaluatie serviceverhogende maatregelen, inclusief tussenstand quick wins, beschouwing uitkomsten Ketenovereenkomst Verpakkingen en integrale doorkijk naar het gehele afvalbeleid.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Oplegnotitie evaluatie PMD en tijdlijn vervolg

Bijlage 2: Rapportage evaluatie zakinzameling PMD bij hoogbouw

Bijlage 3: Begrotingswijziging 25048

Oplegnotitie

Onderwerp Oplegnotitie rapportage inzameling PMD hoogbouw
Datum 26 maart 2025
Zaaknummer 3891040 & 3891145
Aan Gemeenteraad van Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Inleiding

Vanaf september 2024 is de inzameling van PMD (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons) bij hoogbouw veranderd. De veranderingen zijn doorgevoerd naar aanleiding van het amendement 'verbeteren van de inzameling PMD en papier'. De oude inzameling van PMD met een combinatie van ondergrondse en bovengrondse verzamelcontainers leverde hoge vervuilingpercentages op, waardoor veel PMD afgekeurd en verbrand werd. Dit is slecht voor het milieu en ook duur. Conform amendement wordt het PMD bij hoogbouw nu ingezameld middels een combinatie van zakken aan straat op ca. 340 locaties en de ondergrondse containers op milieupleinen (28 stuks). In totaal zijn er 67 bovengrondse containers weggehaald.

Zoals toegezegd aan u, hebben wij de nieuwe vorm van inzameling van PMD met zakken bij hoogbouw laten evalueren. Het onderzoek is uitgevoerd door IPR Normag en inmiddels afgerond. Middels deze oplegnotitie geven wij (1) toelichting op het rapport evaluatie PMD inzameling hoogbouw en (2) stellen wij op basis van de conclusies en aanbevelingen uit het rapport een aantal veranderingen, weggezet in de tijd voor.

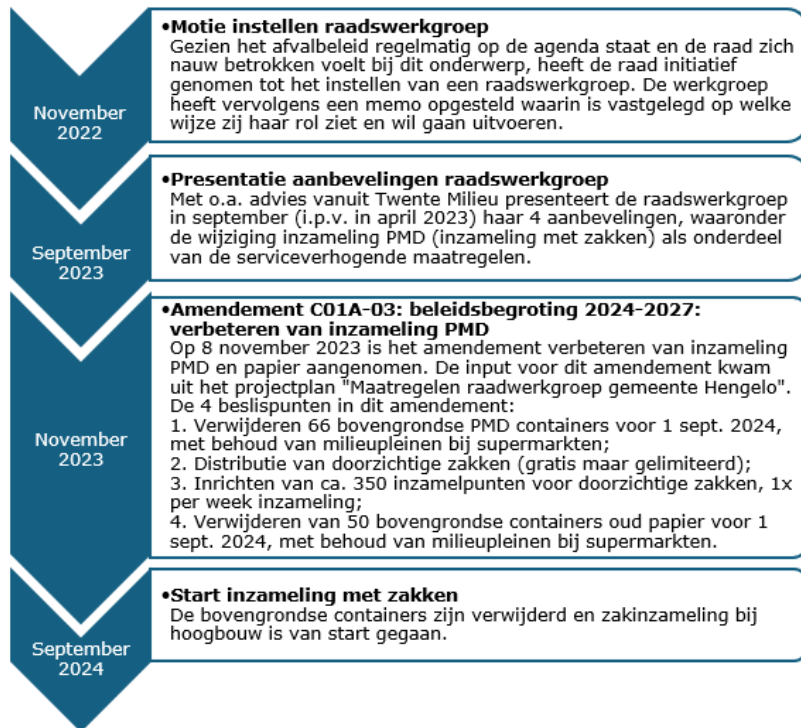
De voorliggende evaluatie betreft alleen de evaluatie van het Amendement PMD aangenomen op 8 november 2023 en de invoering daarvan. Bij de zomernota vindt een evaluatie van de serviceverhogende maatregelen plaats, inclusief een doorkijk naar het gehele afvalbeleid, tussenstand quick wins en beschouwing uitkomsten Ketenovereenkomst Verpakkingen. Het volledige rapport van de evaluatie inclusief is als bijlage opgenomen.

1. Toelichting op rapport evaluatie PMD inzameling hoogbouw

In deze toelichting beschrijven we het proces tot aan de verandering in september, de uitkomsten van de evaluatie over de periode september tot en met december 2024 en sluiten af met de aanbevelingen uit het rapport.

1.1 Proces tot aan de verandering

De inzameling van afval heeft in de afgelopen jaren veel bestuurlijke aandacht gekregen. De ingestelde raadwerkgroep heeft een viertal aanbevelingen gedaan en de raad heeft één amendement en meerdere moties aangenomen. Één hiervan was de motie verbeteren inzameling PMD. In onderstaand schema is de tijdlijn van PMD tot aan de invoering van het nieuwe systeem op 1 september 2024 weergegeven. Het betreft een uitsnede uit het totale proces en adviezen van de raadswerkgroep, dat is beschreven in bijlage evaluatierapport.

1.2 Belangrijkste bevindingen evaluatie september t/m december 2024

De evaluatie is opgedeeld in vijf onderwerpen:

- Proces: invoering, communicatie & participatie
- Hoeveelheid en kwaliteit
- Schone stad
- Service naar inwoners
- Kosten

Hieronder gaan wij per onderdeel in op de belangrijkste bevindingen uit het rapport van IPR Normag.

Proces

Er is een intensief en complex bestuurlijk proces doorlopen. Na besluitvorming zijn de voorgestelde maatregelen ook ingevoerd, met waar nodig kleine aanpassingen. Er was echter een zeer korte implementatieperiode, zoals vermeld in de raadsvergadering, tussen besluitvorming en start vernieuwde inzameling. Hierdoor was er onvoldoende ruimte voor zowel het betrekken van inwoners bij het aanwijzen van inzamellocaties als de communicatie naar inwoners over de veranderde inzameling en wat wel/niet bij het PMD mag.

Hoeveelheid en kwaliteit

Bruto hoeveelheden

De bruto¹ hoeveelheid ingezameld PMD per maand bij inzamelpunten en milieupleinen (vnl. hoogbouw) is afgenomen van 209 ton per maand in de oude situatie naar 148 ton in de nieuwe situatie, waarvan 127 ton in de verzamelcontainers milieupleintjes en 21 ton in zakken (zie figuur volgende pagina). Hierbij is gekeken naar de gemiddelde hoeveelheid per maand van september tot en met december in 2021-2023 versus dezelfde periode in 2024. Naast een daling in tonnages is er een verschuiving in het gebruik van de inzamelvoorzieningen te zien. De containers bij milieupleintjes worden intensiever gebruikt in vergelijking met de oude situatie.

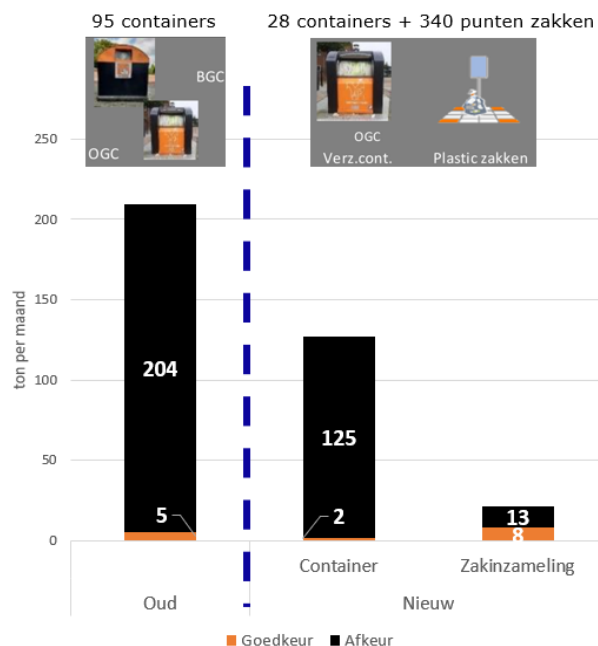
¹ Bruto hoeveelheid PMD: Dit is het totaal ingezameld PMD, zowel goedkeur als afkeur

De 'verdwenen' 61 ton PMD is (waarschijnlijk) voornamelijk restafval en gaat nu via de goede wegen zoals bedrijfsafval en de restafval container, maar ook via de verkeerde wegen zoals bijplaatsingen en dump weg.

Kwaliteit

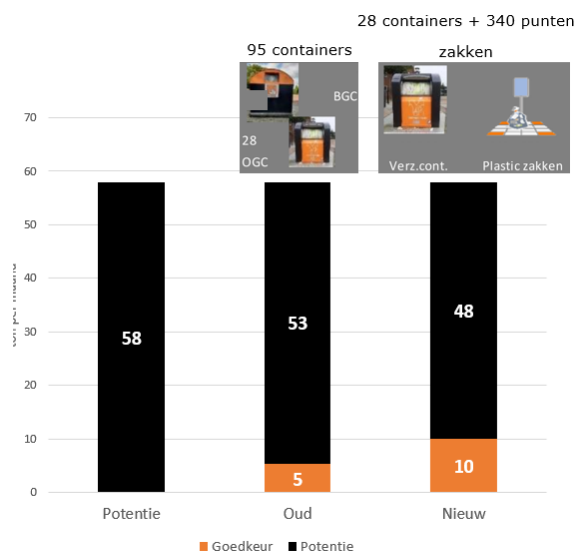
Voor het totaalbeeld goedkeur en afkeur zien we dat er meer goedkeur plaatsvindt. In de oude situatie werd er 5,3 ton PMD goedgekeurd (2,5% van 209 ton), in de nieuwe situatie 10,1 ton (6,8% van 148 ton). Er is dus bijna dubbel zoveel goedgekeurd PMD ingezameld in vergelijking met de oude situatie. Aan de voorkant werd echter uitgegaan van 18,3 ton goedgekeurd PMD per maand met het nieuwe systeem. Er wordt met het nieuwe systeem dus 8,2 ton minder goedgekeurd PMD per maand ingezameld dan verwacht.

Kijkend naar de nieuwe situatie dan is de kwaliteit in de zakken bij de inzamellocaties aanzienlijk beter dan de kwaliteit in de verzamelcontainers bij milieupleintjes, maar de hoeveelheid goedkeur is ten opzichte van het totaal ingezameld PMD blijft relatief laag.

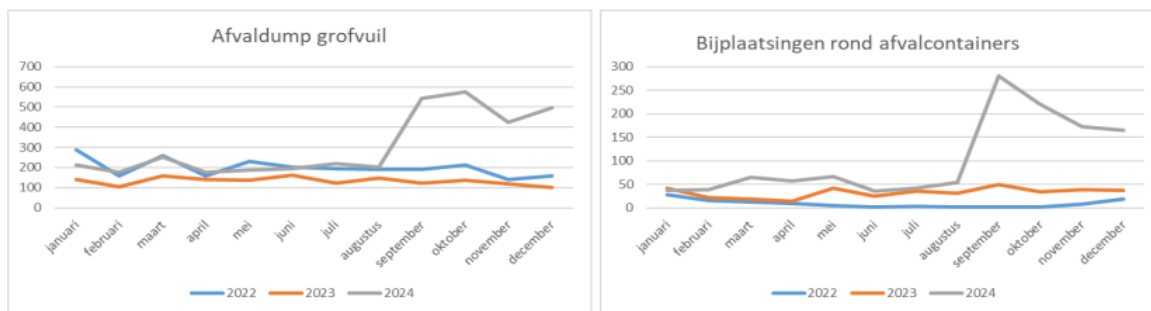
Potentie

De vraag is nu hoe de 10,1 ton goedkeur zich verhoudt tot de uitgangspunten en het potentieel. Uit de sorteeranalyses in de oude situatie blijkt dat ca. 58 ton per maand (28% van de 209 ton) in de verzamelcontainers ook echt PMD is. Omdat dit dusdanig vermengd zit met het overige afval, wordt al het PMD afgekeurd en verbrand. De potentie, als iedereen dit PMD goed scheidt, is echter wel 58 ton per maand. Hiervan werd in de oude situatie 5,1 ton opgehaald, in de nieuwe situatie 10,1 ton. Er is nog voldoende potentie voor verbetering (48 ton), maar de vraag is of dit gehaald kan worden en hoeveel inzet daarvoor nodig is.

Schone stad

De evaluatie laat een aanzienlijke toename zien in meldingen vanaf het startmoment van de nieuwe inzameling voor afvaldump, bijplaatsingen rond afvalcontainers (zie figuur volgende pagina) en zwerfafval rondom de nieuwe inzamelpunten.

Aantal meldingen afvaldump en bijplaatsing rond afvalcontainers over de periode 2022-2024

Voor al het aantal meldingen over bijplaatsingen is fors gestegen. Waarnemingen in de praktijk tonen ook aan dat de inzamelplaatsen rommelig zijn, hiervoor is een hotspotlijst opgesteld. Er staat op de hotspots naast PMD vaak grote hoeveelheden restafval en grofvuil. Ook wordt er door de boa's een verschuiving van bijplaatsingen waargenomen van de milieupleintjes naar de inzamelpunten voor PMD. Vanuit de gemeente (boa's), Gildebor en Twente Milieu is hier extra aandacht voor.

Service naar inwoners

Ondanks dat de loopafstand tot het inzamelpunt verkort is, kan het totaal aan veranderingen als een daling in het service niveau worden ervaren, onder andere gezien de beperkte opslag mogelijkheden voor PMD in hoogbouw. Het serviceniveau naar inwoners is in ieder geval veranderd. Inwoners konden voorheen 24/7 hun PMD kwijt in de verzamelcontainers en nu kunnen ze het PMD in zakken één keer per week aan de straat zetten, waarbij de ondergrondse containers bij milieupleintjes wel 24/7 toegankelijk blijven.

Kosten

De kosten kunnen worden gesplitst in de eenmalige projectkosten en de structurele kosten voor de verwerking en inzameling van het PMD. Cijfers zijn afkomstig uit de administratie en plannen van Twente Milieu.

Eenmalige kosten

Voor de verandering zijn eenmalige kosten (projectkosten) gemaakt. De werkelijke eenmalige kosten voor het invoeren van het nieuwe inzamelsysteem bedragen tot nu € 216.645. Dit is lager dan begroot.

Projectkosten	Begroot	Werkelijk (tot nu toe)
Verwijderen verzamelcontainer	€12.000	€39.299
Website inzameling zakken	Niet begroot	€1.872
Inrichten verzamelpunten	€350.000	€175.474*
Communicatiekosten	€37.000	PM
Zakken aanschaf + spreiding	Niet begroot	-
Totaal	€399.000	€216.645

* inrichten verzamelpunten zijn uitgevoerd, maar kosten zijn lager uitgevallen dan begroot. De kosten zijn geactiveerd, kapitaallasten (afschrijving en rente) komen ten laste van de exploitatie.

De dekking van de eenmalige kosten verschilt per onderdeel (exploitatie en/of activeren). Per saldo is er bij invoering €130.000 uit de voorziening onttrokken.

Structurele kosten

Er was een besparing begroot van €37.000 per maand. De werkelijke besparing na invoering komt tot nu toe uit op €33.000 per maand. We besparen dus iedere maand. Als deze situatie ongewijzigd doorzet, is dit voor de jaarrekening 2025 een klein financieel nadeel, aangezien de begrote besparing is verwerkt in de begroting van 2025. Wel moet hierbij vermeld worden dat dit de huidige bedragen zijn tot nu toe. De bedragen doorrekenen naar heel 2025 is niet aan te raden, omdat er nog wijzigingen voorgesteld worden die invloed gaan hebben.

Structurele kosten (per maand)	Begroot verschil	Werkelijk verschil (tot nu toe)
Inzamelkosten	- €17.000	- €24.000
Verwerkingskosten	- €20.000	- €9.000
Totaal	- €37.000	- €33.000

Conclusie

Het inzamelen van afval bij hoogbouw resulteert in een betere zuiverheid van het PMD vergeleken met de eerdere situatie met verzamelcontainers. Echter, de hoeveelheid ingezameld zuiver PMD en de bijbehorende vergoeding blijven achter bij de verwachtingen. Daarbij zijn er de nodige uitdagingen met betrekking tot uitstraling van de inzamelpunten (dump en bijplaatsingen).

1.3 Aanbevelingen

Op basis van de belangrijkste bevindingen worden in het rapport de volgende aanbevelingen gedaan:

- Een verbeterpunt voor toekomstige veranderingen is om meer tijd voor het implementatieproces te krijgen/nemen, zodat inwoners actiever betrokken kunnen worden en er meer draagvlak ontstaat, bijvoorbeeld door middel van inloop- of bewonersavonden (in de wijk).
- Aanvullende acties, zoals verbetering van communicatie/bewonersvoorlichting, intensievere handhaving, gedetailleerdere monitoring en gerichte schoonmaakacties, worden aanbevolen. Op deze manier ontstaat er een gebiedsgerichte en datagestuurde aanpak.
- Een maatregel om de service te verhogen en mogelijk voor een schoner straatbeeld te zorgen, kan het verhogen van de inzamelfrequentie zijn van 1 naar 2 keer per week. IPR Normag meldt dat uit ervaring éénmaal per week inzamelen van zakken afdoende is, maar geeft ook aan dat het, gelet op de omstandigheden in de gemeente Hengelo, te overwegen valt om (eventueel tijdelijk) de inzamelfrequentie te verhogen. Kanttekening hierbij is dat dit een aanzuigend effect kan hebben voor ander afval wat wordt bijgeplaatst.
- De locatie en aantallen inzamelpunten kunnen worden geoptimaliseerd. Reduceren van aantal aanbodplekken kan ertoe bijdragen dat zwervuil- en bijplaatsingsproblematiek meer overzichtelijk blijft en gerichter kan worden aangepakt.
- Plaatsen van verzamelcontainers voor PMD of restafval op strategische locaties kunnen extra gemak bieden, maar brengen wel risico's met zich mee zoals een inconsistente aanpak en mogelijk versnipperd inzamelbeleid (unieke inzamelmethode per locatie). Daarnaast is het de vraag of dit een mogelijkheid is in de bepalingen van de nieuwe Ketenovereenkomst Verpakkingen.
- Verandering van inzameling kan op korte termijn meer goedkeur opleveren, door bijvoorbeeld de frequentie te verhogen of de manier van inzamelen (PMD in de ochtend, restafval in de middag) te veranderen. Op middellange termijn is het de vraag of met het huidige systeem aan de verwachtingen kan voldoen. Daarbij zorgt het huidige systeem voor relatief veel overlast.
- Het is raadzaam om te onderzoeken of het systeem niet alleen geoptimaliseerd, maar op termijn misschien ingrijpender veranderd moet worden. Door bijvoorbeeld bij hoogbouw restafval en PMD in één container te verzamelen en aan te bieden ter nascheiding. Een systeemverandering vergt echter tijd, en is ook afhankelijk van de bepalingen in de nieuwe ketenovereenkomst waar op dit moment over onderhandeld wordt.

2. Verbeteringen PMD inzameling

Op basis van het rapport kan worden geconcludeerd dat het nieuwe systeem momenteel nog niet bij de inwoners van Hengelo past. Zakinzameling levert betere resultaten en is goedkoper dan verzamelcontainers, maar blijft achter bij de verwachtingen en potentie en zorgt voor verrommeling op straat.

De verandering van inzameling is echter pas kortgeleden ingevoerd. Wanneer aan het nieuwe systeem en het gedrag erop aanpassen kost tijd. Zoals in de aangrijpingspunten voor verbetering in het evaluatierapport wordt genoemd, is er nog ruimte voor verbetering van het huidige systeem. Dit zijn de zogeheten quick wins, die we direct op kunnen pakken. Mocht dat op korte termijn niet voldoende effect hebben, dan gaan we rigoureuzere veranderingen doorvoeren. Hierover informeren we u bij de zomernota en volgt besluitvorming in oktober.

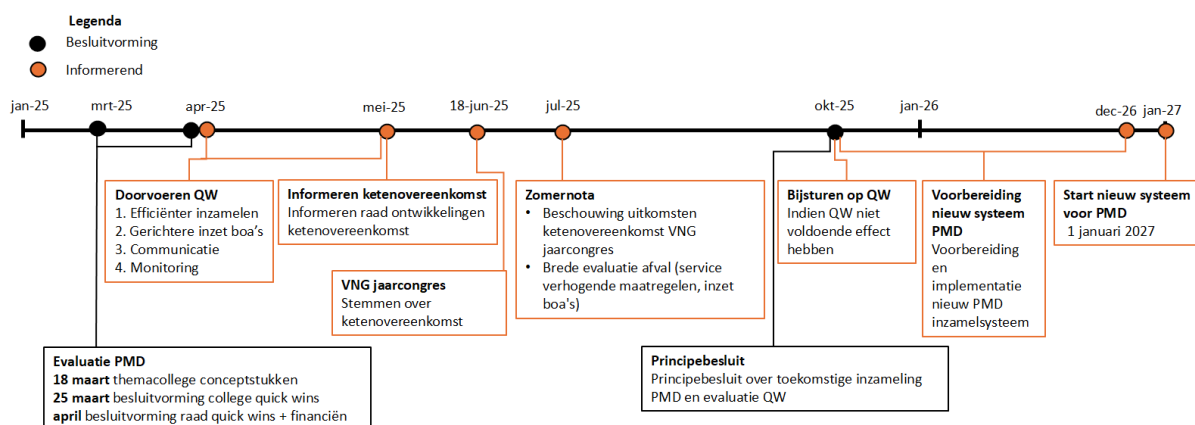
We stellen nu nog geen rigoureuze systeemveranderingen voor, omdat:

1. De uitkomsten van de nieuwe ketenovereenkomst verpakkingen (ingående vanaf 2026) nog niet duidelijk zijn. Op dit moment zijn de onderhandelingen tussen VNG en Verpact gaande. In de ketenovereenkomst worden bepalingen over toegestane inzamelsystemen opgenomen. Dit is een belangrijk krachtenveld, waarmee alle gemeenten in Nederland worstelen. Je bent niet vrij om te kiezen. Als we nu een keuze maken, die mogelijk straks niet is toegestaan, moeten we twee keer in korte tijd het inzamelsysteem aanpassen. Dat is duur en verwarrend.

- Veranderingen van systeem hebben een relatief lange doorlooptermijn, onder andere door de juridische procedures die moeten worden doorlopen (zoals plaatsingsplan procedure). Dit moet goed worden voorbereid en hierbij moeten inwoners nauwkeurig worden betrokken.
- Het kost inwoners tijd om aan een nieuw systeem te wennen en inwoners moeten goed worden betrokken en geïnformeerd bij een nieuw systeem. Daarnaast zorgen snelle systeemwisselingen voor verwarring bij inwoners. Er is al veel krediet bij inwoners verspeeld. Nu veranderen om te weten dat we binnen een jaar weer moeten veranderen, is onverstandig. Dus als we veranderen, moet het in één keer goed en moet het gekozen systeem toekomstbestendig zijn.

2.1 Tijdlijn

We stellen de volgende tijdlijn voor:

Hieronder lichten we de belangrijkste momenten uit deze tijdlijn toe.

Quick wins: maatregelen korte termijn, nu besluitvorming

Één ding is zeker, tot aan rigoureuze veranderingen moet het zo snel mogelijk netter op straat. Op dit moment is het op de hotspotlocaties een rommel, wat tot veel ergernis en overlast leidt. Daarom is het nu zaak om te zorgen dat de troep op straat afneemt. Verandering is dus nodig, maar het moet wel toekomstbestendig zijn, want de onderhandelingen ketenovereenkomst lopen en we willen voorkomen dat we inwoners gaan verwarren met veel systeemwisselingen in korte tijd. Het moet in 1x goed. Om het op korte termijn schoner op straat te krijgen, stellen wij de volgende quick wins ter besluitvorming (maatregelen korte termijn) voor:

Quick Wins	Omschrijving	Voordeel	Nadeel
1. Efficiënter inzamelen*	Van één keer per week zakken inzamelen naar twee keer per week. Verkrijgen zakken gemakkelijker maken, in plaats van alleen website en telefoon Twente Milieu, afhaalpunten onderzoeken.	Vervuiling minder lang op straat. Verhoogde service naar inwoners (vaker aan de weg).	Hogere kosten (€17.000 per maand). Schoonmaak model, aanzuigend effect. Beloning slecht gedrag. Meer afkeur, geen voorsortering meer.
2. Continueren inzet boa's, gerichtere acties **	Boa's o.b.v. data/meldingen gericht inzetten voor acties PMD. Onderscheid maken tussen bewust en onbewust foutief gedrag. Bewust foutief gedrag -> handhaven.	Locatie- en wijkgerichte inzet (toegespitst op omgeving en oorzaak) i.p.v. generieke aanpak. Bewuste vervuiler bereiken. Tijdsinspanning reeds begroot met extra fte's.	Minder groot bereik door meer tijdsinspanning per individuele locatie.

3. Communicatie ***	Communicatie o.b.v. monitoring. Inzet op duidelijke, lokale en meertalige informatie. Onderscheid maken tussen bewust en onbewust foutief gedrag. Onbewust foutief gedrag -> communicatie.	Aanvullend op algemene gemeentebrede communicatie maatwerk per omgeving van locatie, aanpak bewust versus onbewust afkeur verschilt. Onbewuste vervuiler bereiken. Bijv. een rol doorzichtige zakken door de brievenbus, met flyer.	Ontwikkelingen ketenovereenkomst onduidelijk, veranderende speelveld. Wat nu wordt gecommuniceerd, kan over een paar maanden weer anders zijn.
4. Monitoring	Intensievere monitoring per inzamelplek. Naast hoeveelheden ook type vervuiling verzamelen.	Oorzaak dumpingen beter in beeld (bewust, onbewust). Gerichte maatregelen per locatie o.b.v. oorzaak.	Tijdsintensiever en administratieve last, maar kostenneutraal.

* Ondanks dat één keer per week zakinzameling normaliter voldoende is, leert de evaluatie dat we hiermee op dit moment geen netter straatbeeld krijgen. PMD zakken blijven nu meerdere dagen op straat liggen en er wordt ook veel afval bijgeplaatst. Om dit te minderen stellen we voor de inzamelfrequentie verhogen.

** We hebben twee extra boa's beschikbaar voor het uitvoeren van acties omtrent PMD. De boa's zijn per 1 februari 2025 begonnen. Het gaat om gerichtere inzet van de reeds beschikbare capaciteit.

*** We zetten voor communicatie een middelenmix in, met bijvoorbeeld de Afvalklepper, brieven in omgeving van hotspots, voorlichtingscampagnes, krantenberichten en berichten via de sociale media, zodat inwoners begrijpen wat er verandert en welke voordelen een goede scheiding van PMD biedt. De communicatie wordt verzorgd in meerdere talen en is locatie specifiek. Bij PMD in grijze zakken (onbewust fout), kunnen we bijvoorbeeld een zak met rollen in de direct omgeving verspreiden, met een flyer over het gebruik. Bij inwoners met een taalbarrière in de omgeving meertalige communicatie. Samen met Twente Milieu maken we het communicatieplan voor de aanvullende acties.

Het efficiënter inzamelen kost €17.000 per maand extra, wat optelt tot €153.000 voor het restant van 2025. De overige quick wins kunnen binnen de al beschikbaar gestelde budgetten worden opgevangen.

Infomeren over ketenovereenkomst

Op 18 juni 2025 vindt namelijk het VNG jaarcongres plaats met op de agenda de ketenovereenkomst. Een aantal weken voor dat moment wordt met het verspreiden van de agendastukken duidelijk wat de ketenovereenkomst in gaat houden. Dit is een belangrijk moment en bepaalt wat de gemeente straks wel en niet meer mag met inzameling van PMD. Wanneer deze agendastukken openbaar zijn, informeren we de gemeenteraad over de inhoud van de bepalingen in de ketenovereenkomst.

VNG jaarcongres: stemmen ketenovereenkomst

Op 18 juni stemmen gemeenten over een akkoord op de Ketenovereenkomst Verpakkingen. Indien positief wordt besloten, is daarna de opgave voor gemeenten (welke inzamelsystemen mogelijk zijn) duidelijk. Hierbij moeten we vermelden dat het ook mogelijk is dat stemming wordt uitgesteld, of dat gemeenten tegen de nieuwe overeenkomst stemmen. Dan zien de vervolgstappen er anders uit.

Zomernota: brede evaluatie en uitkomst stemming ketenovereenkomst

Bij de zomernota op de agenda en evalueren we de serviceverhogende maatregelen: de invoering van de service verhogende maatregelen op het afvalbrengpunt en de inzet van de extra boa's. Ook geven we een integrale doorkijk naar het gehele afvalbeleid. Daarnaast informeren we u over de stemming over de ketenovereenkomst op het VNG congres van 18 juni en bijbehorende gevolgen voor de Hengelose situatie.

Principebesluit: toekomst PMD inzameling bij hoogbouw

Tussen de VNG jaarvergadering in juni en oktober 2025 werken we de gevolgen van de ketenovereenkomst uit in een te nemen besluit voor de toekomstige inzameling PMD. Dit werken we uit in de mogelijke scenario's binnen de nieuwe spelregels. In oktober 2025 leggen we aan u een principebesluit voor over de toekomstige inzameling van PMD. Hierbij kunt u kiezen voor de

systemverandering die vervolgens op 1 januari 2027 ingaat. Dit is het eerste mogelijke moment voor het introduceren van een nieuw systeem, aangezien de ketenovereenkomst in gaat op 1 januari 2026, maar de tariefstelling voor diftar 2026 op het moment van besluit al is vastgelegd. Daarnaast is er voldoende tijd benodigd om een nieuwe inzamelsystematiek voor te bereiden, zoals eventuele uitrustconstructies met Twence en een plaatsingsplan voor de aan te passen voorzieningen. Ook moeten we voldoende tijd nemen om alle stakeholders en inwoners op de juiste manier te betrekken. Na 18 juni 2025 gaan we op basis van de nieuwe spelregels de volgende drie scenario's verder uitwerken (ter besluitvorming in oktober 2025):

1. **Nascheiding hoogbouw:** We stappen over op een systeem met nascheiding voor hoogbouw. Het credo wordt 'bronscheiding waar het kan en nascheiding waar het moet'. Inwoners van hoogbouw kunnen hun PMD afval kwijt bij het restafval, het diftar tarief dient daarop te worden aangepast. Laagbouw blijft gebruik maken van de minicontainers zoals ze dat nu al doen, daar is bewezen dat bronscheiding werkt.
2. **Optimaliseren zakinzameling:** We gaan door met zakinzameling, maar gaan op verschillende manier inzetten op een verdere verbetering van het systeem. Naast inzamel frequentie en locaties kijken we ook naar flankerend beleid en gedragsverandering.
3. **Inzamel met enkel verzamelcontainer:** We schaffen zakinzameling bij hoogbouw af en gaan terug naar het inzamelen middels verzamelcontainers (oude situatie). De inhoud van de verzamelcontainers wordt via mechanisch sorteren gescheiden in zakken PMD en restafval.

Voor alle scenario's geldt dat deze onder voorbehoud van de nieuwe bepalingen zijn in de ketenovereenkomst. Wanneer een scenario niet mogelijk is omdat dit wordt verboden in de nieuwe ketenovereenkomst, wordt deze niet verder uitgewerkt.

Bijsturen quick wins

In oktober 2025 neemt u een principebesluit over de inzameling van PMD bij hoogbouw per 1 januari 2027. Tussen besluitvorming en invoering zit meer dan een jaar en dat is relatief lang. We gaan ervanuit dat de quick wins in 2025 en 2026 effect hebben, maar 100% zeker is dat nooit. Het kan zijn dat de quick wins niet voldoende effect hebben en er in 2026 ingrijpende aanvullende maatregelen nodig zijn. Hierbij valt te denken aan:

Bijsturing	Omschrijving	Voordeel	Nadeel
Afschaffen zakinzameling hotspots	We verwijderen de inzamelpunten die structureel voor overlast zorgen	Grootste overlast beperkt Veel impact met relatief weinig inzet	Onderscheid tussen inwoners hoogbouw Langere loopafstand
Afschaffen zakinzameling	Zakinzameling hoogbouw verdwijnt, alle inzamelpunten worden weggehaald en PMD moet naar bestaande mileupleinen	Geen PMD zakken op straat Minder bijplaatsing afvaldump op straat	Milieu-eilanden nu al overvol (6x per week geledigd) Mogelijk verplaatsing van probleem bijplaatsing Langere loopafstand
Minder en verplaatsen inzamelpunten	Inzamelpunten zakken op oude plekken bovengrondse containers	Minder potentiële plekken met overlast Bekende locaties voor inwoner	Lange doorlooptijd Probleem zuiverheid niet opgelost
Bovengrondse containers tijdelijk plaatsen	We schaffen zakinzameling af en plaatsen nieuwe bovengrondse containers	Het afval dat nu op straat ligt wordt uit het zicht verzameld in de bovengrondse containers	Mogelijk geen optie nieuwe ketenovereenkomst Mogelijk geen vergoeding meer vanuit Verpact Tijdrovend: o.a. Plaatsingsplan procedure Duur (containers leasen*) Probleem zuiverheid niet opgelost

* De oude containers kunnen niet zomaar teruggeplaatst worden. Deze waren geen eigendom, maar huurde de gemeente. De oude containers zijn vernietigd. Nieuwe containers moeten opnieuw worden gehuurd.

Als de quick wins niet voldoende effect hebben bieden we de bijstellingen in oktober 2025 ter besluitvorming bij u aan, tegelijkertijd met het principebesluit voor de inzameling vanaf 1 januari 2027. Hiermee kunnen we de bijstellingen in het restant van 2025 doorvoeren als overbrugging naar 1 januari 2027.

Voorbereiding nieuw inzamelsysteem PMD

De periode oktober 2025 t/m december 2026 staat, naast eventuele bijstellingen op de quick wins, in het teken van het voorbereiden van het nieuw inzamelsysteem voor PMD zoals genoemd bij het principebesluit. Belangrijkste elementen in de voorbereiding zijn: betrekken inwoners inzamellocaties, tariefstelling diftar, afstemmen met Twence, afstemmen met Twente Milieu, afstemmen met Verpact.

Start nieuw systeem

Op 1 januari 2027 gaat het nieuwe, in oktober 2025 gekozen, inzamelsysteem voor PMD van start.

Bijlagen:

1. Rapport evaluatie zakinzameling PMD bij hoogbouw

Gemeente Hengelo

Evaluatie afvalinzameling gemeente Hengelo

Rapport | 25 maart 2025

Maatregel 1

Onderzoek naar de mate waarin de invoering van PMD-inzameling met zakken bij hoogbouw heeft bijgedragen aan een schonere stad, verhoogde service, betere kwaliteit van afvalstromen, meer hergebruik en lagere kosten.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4
1 Aanleiding en doel van de evaluatie	6
2 Proces en besluitvorming	7
3 Evaluatie inzameling PMD met zakken	7
3.1 Het plan, de aannames en uitgangspunten.....	7
3.2 Ervaringen bij de implementatie	9
3.3 Een schonere stad	11
3.4 Verhoogde service voor de inwoners	15
3.5 Betere kwaliteit van afvalstromen en meer hergebruik	15
3.6 Kosten	21
3.7 Samenvatting conclusies.....	24
4 Aangrijpingspunten voor verbetering	25
4.1 Een inzamelmethode met perspectieven?	25
4.2 Quick wins binnen de kaders van de huidige voorzieningen en aanpak	25
4.3 Aanpassingen van (inzamel)voorzieningen.....	27
4.4 Meer rigoureuze aangrijpingspunten	27
4.5 Tot slot: volg de ontwikkelingen rond de (nieuwe) ketenovereenkomst	28
Bijlagen	29
bijlage 1 Toelichting op het proces en besluitvorming.....	30
bijlage 2 Communicatie rondom service en kwaliteit verhogende maatregelen	33
bijlage 3 Registratie van meldingen	33
bijlage 4 Hotspot registratie	34
bijlage 5 Totaaloverzicht PMD (vier maanden periode).....	35
bijlage 6 Ingezelde hoeveelheden PMD (met zakken)	36

In opdracht van: Gemeente Hengelo
 Opsteller(s): Drs. ing. P.M.J. de Bruin (Paul)
 R.A. Zuyderduyn (Ronald)
 A. Riedijk MSc. (Alex)
 Projectnummer IPR Normag: 101535
 Aantal pagina's: 38

Status rapportage	Datum	Toegestuurd naar
Concept	20 februari 2025	Intern
Concept Eindrapport	24 februari 2025	Gemeente Hengelo, dhr. H. Fikken
Eindrapport	28 februari 2025	Gemeente Hengelo, dhr. H. Fikken en L. Bos
Eindrapport	25 maart 2025	Gemeente Hengelo, dhr. H. Fikken en L. Bos

Bestuurlijke samenvatting

Achtergrond en doelstelling

De oude aanpak – inzameling van PMD via boven- en ondergrondse containers – leverde hoge vervuilingpercentages op, waardoor veel PMD afgekeurd en verbrand werd. Op advies van de raads-werkgroep werd besloten de inzameling in hoogbouw per 1 september 2024¹ om te zetten naar inzameling met doorzichtige plastic zakken. Ook mogen inwoners één keer per jaar gratis grofvuil aan huis laten ophalen en is een aantal stromen op het milieupark gratis geworden. De doelstellingen zijn: een schonere stad, verhoogde service voor inwoners, betere kwaliteit van de afvalstromen met meer hergebruik en lagere kosten.

De uitvoering verliep volgens plan. Alle 66 PMD- en 50 OPK-verzamelcontainers zijn verwijderd en er zijn circa 340 inzamelpunten ingericht waar wekelijks de zakken worden opgehaald. De distributie van gratis, doorzichtige zakken is gestart (met een maximum van 5 aanvragen per jaar per huishouden). Wel bleek de korte termijn tussen besluitvorming en uitvoering de participatie van inwoners bij het aanwijzen van inzamellocaties te beperken, waardoor het draagvlak mogelijk minder optimaal is.

Belangrijkste bevindingen

- **Schone stad.** De evaluatie toont een sterke stijging in meldingen van bijplaatsingen en zwerfafval rond de nieuwe inzamelpunten. Dit wijst erop dat de maatregel op dit vlak nog onvoldoende bijdraagt aan een schonere openbare ruimte. Aanvullende maatregelen – zoals extra handhaving en gerichte reinigingsacties – worden aanbevolen.
- **Service voor inwoners.** Door de verwijdering van 24/7 toegankelijke containers is de mogelijkheid om PMD aan te bieden voor hoogbouwbewoners beperkt tot één keer per week. Dit kan als een daling in het serviceniveau worden ervaren, zeker gezien de beperkte opslagmogelijkheden in appartementen. Overweging om de inzamelingsfrequentie tijdelijk te verhogen wordt geopperd.
- **Kwaliteit van afvalstromen:** De kwaliteit is aanzienlijk verbeterd. Waar voorheen slechts 2,5% van het PMD goedgekeurd werd, stijgt dit percentage nu naar 6,8%. De inzameling met zakken levert een zuiverdere afvalstroom op, mede door een voorselectie tijdens de eerste inzamelronde.
- **De hoeveelheid goedgekeurd PMD** (bij wijziging van verzamelcontainers naar zakken, inclusief de tussencategorie²) is gestegen van 5,2 ton naar 10,1 ton per maand. Een toename van 4,9 ton, bijna een verdubbeling.
Ter referentie: Op jaarbasis en ervan uitgaande dat circa 24.420 inwoners aangesloten zijn op de zakkeninzameling (30% hoogbouw) bedraagt de hoeveelheid ingezameld (en goedgekeurd) PMD circa 5 kg per inwoner per jaar. Bij de inzameling met minicontainers is dit circa 35 kg per inwoner per jaar.
- **Het kosteneffect van de inzameling van PMD met zakken** bedraagt € 396.000,- lagere kosten per jaar³ ten opzichte van de inzameling van PMD met verzamelcontainers. € 33.000,- per

¹ Tot deze startdatum is besloten met het amendement C01-A03.

² De tussencategorie betreft een afspraak van Twentse gemeenten met Verpact, waarbij PMD met 15 tot 35% stoorstoffen niet wordt afgekeurd maar wel wordt gesorteerd. De gemeente ontvangt voor deze tussencategorie een lagere inzamelvergoeding.

³ Extrapolatie van de periode september t/m december 2024 naar een jaar.

maand. Iets minder dan de aannames waarbij een verlaging van € 440.000,- lager per jaar is geprognoseerd (€ 37.000,- per maand). Dit is ongeveer 10% minder lagere kosten dan rekening mee is gehouden.

Hierbij merken wij op dat dit een indicatie is, gebaseerd op een uitvoeringsperiode van 4 maanden, inclusief de (op)startperiode en wijziging van de inzamelvoorzieningen. Wij adviseren om het kosteneffect nogmaals na een langere periode (bijvoorbeeld na één jaar) opnieuw te monitoren.

Conclusies en aanbevelingen

- De invoering van de zakinzameling heeft de kwaliteit van de PMD-stroom deels verbeterd, met name zorgt de inzameling met zakken voor een zuivere stroom PMD. Gezien de totale hoeveelheid PMD blijft de impact op de zuiverheid op het totaal echter beperkt.
- De hoeveelheid recyclebare PMD is met circa 5 kg per inwoner (bij huishoudens waar PMD met zakken wordt ingezameld) nog klein, maar beter dan de 0 kg per inwoner in de situatie met inzameling van PMD met verzamelcontainers.
- Het effect op de netheid van de stad en het serviceniveau voor inwoners laten ruimte voor verbetering.
- Hoewel de PMD-inzameling met zakken nog niet volledig voldoet, heeft deze methode positieve effecten ten opzichte van verzamelcontainers door zuiver goedgekeurde PMD en meer grip op de inzameling.
- De inzameling met zakken gebeurt nog slechts enkele maanden, waarbij er diverse mogelijkheden zijn ter verbetering. Het rapport presenteert diverse aangrijpingspunten voor verbetering. Variërend van quick wins tot meer rigoreus.
Bijvoorbeeld het herzien van het aantal en de locatie van inzamelpunten, het verhogen van de inzamelingsfrequentie in risicogebieden, en het versterken van de communicatie en handhaving. Ook kan met een meer structurele, locatiegerichte en data-gestuurde aanpak en extra inzet van BOA's (en/of afvalcoaches) het aantal bijplaatsingen en zwerfafval verder worden teruggedrongen.
- Tevens is het belangrijk de ontwikkelingen in de nieuwe ketenovereenkomst met Verpact nauwlettend te volgen, omdat deze van invloed zijn op de financiële vergoedingen en de verantwoordelijkheid van producenten in de PMD-keten. Naar verwachting is de nieuwe ketenovereenkomst in de eerste helft van 2025 beschikbaar.

1 Aanleiding en doel van de evaluatie

In de gemeente Hengelo wordt PMD gescheiden ingezameld. Bij woningen in de laagbouw met minicontainers en bij hoogbouw was dit tot september 2024 via verzamelcontainers. De vervuiling met verzamelcontainers van ingezamelde PMD is echter groot. Met als gevolg dat materiaal wordt afgekeurd en direct wordt verbrand.

De mate van vervuiling en daaropvolgende afkeur van ingezameld PMD hebben geleid tot discussie en vragen over de aanpak en kosten. Vanwege de hoge afkeurpercentages bij gescheiden inzameling via bovengrondse containers is besloten om bij de hoogbouw over te stappen op inzameling met zakken. Mede naar aanleiding van het advies van een in 2022 ingestelde raads werkgroep waarmee de gemeenteraad meer grip wil krijgen op het afvalbeleid.

De aanbevelingen omvatten onder meer: Aanbeveling 2: Service verhogende maatregelen

- Onderdeel 1: Wijziging inzameling PMD (inzameling met zakken) en oud papier
- Onderdeel 2: Meer service op het milieupark
- Onderdeel 3: Pilot grof afval aan huis

IPR Normag heeft opdracht gekregen voor uitvoeren van een evaluatie van de service verhogende maatregelen. De overig aanbevelingen vallen buiten de scope van de opdracht.

Daarbij is de volgende onderzoeksopdracht geformuleerd:

Beoordeel of en in welke mate de service verhogende maatregelen hebben bijgedragen aan de gestelde doelen van de gemeenteraad:

- a. een schonere stad;
- b. verhoogde service voor de inwoners⁴;
- c. betere kwaliteit van afvalstromen en meer hergebruik;
- d. lagere kosten.

De evaluatie is gericht op de prestaties en effecten in 2024 na de invoering van de genoemde service verhogende maatregelen, en in het bijzonder de periode september 2024 t/m december 2024 omdat de inzameling van PMD met zakken per september 2024 van start is gegaan.

De evaluatie geeft inzicht in het proces en de inhoud omtrent besluitvorming enerzijds en de behaalde resultaten en ervaringen bij de uitvoering van de genoemde maatregelen anderzijds.

Ook wijst IPR Normag op de mogelijkheden voor verdere verbeteringen van de gekozen inzamelwijze voor PMD.

Dit rapport focust op onderdeel 1:

Wijziging inzameling PMD (inzameling met zakken) en oud papier.

⁴ Een beoordeling van de mate waarin service is verbeterd wordt gebaseerd op een feitelijke beoordeling van het serviceniveau (b.v. meer en gemakkelijker mogelijkheden om afval aan te bieden en te scheiden). Een inwonersonderzoek, waarmee ook de servicebeleving door inwoners kan worden gemeten, is geen onderdeel van de opdracht.

2 Proces en besluitvorming

Het proces omvat in hoofdlijnen het instellen van de raads werkgroep die aanbevelingen heeft gedaan. Gevolgd door besluitvorming over het amendement wijziging inzameling PMD en de motie serviceverhogende maatregelen. In de bijlage vindt u een uitgebreide beschrijving (feitenrelaas) van het proces en de besluitvorming.

Op basis van het documentenonderzoek concluderen wij dat het besluitvormingsproces rond de nieuwe afvalmaatregelen enerzijds zeer ambitieus en gedetailleerd is aangepakt, maar anderzijds ook tekortkomingen kent op het gebied van participatie en communicatie.

Er een intensief bestuurlijk traject is doorlopen, waarbij de raads werkgroep werd ingesteld en een uitgebreid projectplan is opgesteld voor onder meer het verwijderen van bovengrondse containers en de invoering van zakinzameling in hoogbouw. In totaal zijn er 10 moties behandeld, waarvan er 6 zijn verworpen en 4 aangenomen. Veel voorstellen zijn dus besproken, maar enkele zijn daadwerkelijk doorgevoerd wat wijst op een complex besluitvormingsproces.

De ambitieuze planning heeft geleid tot een zeer korte periode tussen besluitvorming en uitvoering, waardoor er onvoldoende ruimte was voor de betrokkenheid van inwoners bij het aanwijzen van inzamellocaties. En wellicht dat hiermee ook onvoldoende aandacht is gegeven aan de communicatie over wat wel en niet bij het PMD mag worden gevoegd.

3 Evaluatie inzameling PMD met zakken

3.1 Het plan, de aannames en uitgangspunten

Bij de uitwerking van het projectplan door Twente Milieu (op verzoek van gemeente Hengelo) zijn diverse oplossingsrichtingen voorgesteld en besproken. Daarbij is een deel van de voorgestelde maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd en een deel is afgefallen.

Ten uitvoer is gebracht de zakinzameling PMD en verwijdering van bovengrondse containers PMD en OPK nabij hoogbouwconcentraties. Planning vóór 1 september 2024. Meer specifiek:

1. Verwijdering van 66 bovengrondse PMD-containers en 50 OPK containers
2. Start van zakinzameling op circa 350 inzamelpunten. Hier wordt eens per week ingezameld door Twente Milieu. Wekelijkse inzameling van zakken PMD bij hoogbouw
3. Besluit Ontwerp plaatsingsplan opheffen voorzieningen PMD/OPK en aanbodplekken plastic zakken per 1 september 2024
4. Distributie van doorzichtige zakken voor de inzameling van PMD (gratis en gelimiteerd)

De volgende tabellen met kostenopgaven zijn afkomstig uit het projectplan dat is opgesteld door de werkgroep (gemeente en Twente Milieu).

Het voorstel voor het inzamelen van papier met blauwe minicontainers aan huis bij laagbouwwo-

ningen. Uitgangspunt bij berekening 25.400 mini-containers en meer scheiding: 2 kg OPK per inwoner per jaar. Zie de begroting en uitgangspunten. Dit voorstel is komen te

Papierinzameling met minicontainers			
Lease papiercontainers	€	83.500,00	
B&O papiercontainers	€	4.000,00	
Extra opbrengst (2 kg extra per inw)	€	-5.000,00	
<u>Uitzetten papiercontainers</u>			€ 275.000,00
Totaal	€	82.500,00	€ 275.000,00
Communicatiekosten			€ 37.000,00

vervallen. Daarvoor in de plaats worden de routes voor inzameling oud papier aan huis (dozen,

samen met verenigingen) ongewijzigd en eventueel voor de hoogbouw uitgebreid.

Voor de invoering van de inzameling van PMD met zakken zijn de kosten geprognoseerd voor het wijzigen van de inzamelstructuur (weghalen van 50 OPK en 66 PMD bovengrondse containers). Het volgende overzicht vat deze begroting samen. De kostenverlaging voor de afvalbegroting bedraagt (structureel) € 682.000,-. De eenmalige (project)kosten bedragen € 12.000,-.

Verwijderen bovengrondse containers	Structureel	Projectkosten
Lease bovengronds papier	€ -12.500,00	
Lease bovengronds verpakkingen	€ -16.000,00	
B&O bovengronds papier	€ -14.500,00	
B&O bovengronds verpakkingen	€ -19.000,00	
Besparing inzamelkosten papier	€ -140.000,00	
Besparing inzamelkosten verpakkingen	€ -240.000,00	
Verwijderen verzamelcontainers		€ 12.000,00
Besparing verwerkingskosten verpakkingen	€ -240.000,00	
Totaal	€ -682.000,00	€ 12.000,00

De uitgangspunten projectplan ten aanzien van de te verwachten (milieu)prestaties zijn:

- Minder gescheiden OPK: 12 kg OPK per inwoner per jaar à € 140,- per ton.
- Minder afkeur PMD: 15 kg per inwoner à € 200,- per ton inzamel- en verwerkingskosten.

Voor de inzameling van PMD met zakken worden 350 opstelplaatsen ingericht, waarvoor eenmalig € 350.000,- is begroot. Voor de reguliere inzameling, de inzamelmiddelen (zakken) en het financieel effect als gevolg van de hoeveelheid en kwaliteit gescheiden ingezameld wordt begroot op € 242.000,- kosten (afvalbegroting).

Zakkeninzameling PMD hoogbouw		
Inzamelkosten per jaar (wekelijkse inzameling)	€ 220.000,00	
Aanschaf en verspreiding zakken	€ 100.000,00	
Vergoeding verpakkingen Nedvang (tussencategorie)	€ -97.500,00	
Inrichten verzamelpunten		€ 350.000,00
B&O verzamelpunten	€ 20.000,00	
Totaal	€ 242.500,00	€ 350.000,00

Uitgangspunt projectplan bij de berekening (letterlijke weergave):

- Inzameling 52 weken x 16 uur per week op donderdagen en 4 uur op vrijdagen.
- 9 kg PMD per inwoner meer ten een vergoeding van € 130,- per ton⁵.

Samenvattend aannames en uitgangspunten (ter toetsing in de evaluatie):

- Vermindering gescheiden ingezameld OPK 12 kg/inw. per jaar.
- Vermindering afgekeurd PMD 15 kg/inw. en meer goedgekeurd PMD 9 kg/inw. per jaar (per saldo resteert 6 kg/inw. afgekeurd PMD).
- De begrote eenmalige projectkosten bedragen totaal € 637.000,-.
- Per saldo wordt met de inzameling van PMD met zakken een kostenverlaging geprognoseerd van (682.000 -/- 242.500) = afgerond € 440.000,- per jaar. € 145.000,- voor een periode van 4 maanden oftewel € 37.000,- per maand.

⁵ Dit betreft de inzamelvergoeding van Verpact (producenten, voorheen Afvalfonds) in de zogenaamde tussencategorie waartoe PMD met een maximaal 15 tot 35% stoffen wordt gerekend.

3.2 Ervaringen bij de implementatie

Invoering van de maatregelen

Per 1 september zijn alle kwaliteitsverhogende maatregelen daadwerkelijk ingevoerd. In het volgende overzicht wordt beoordeeld of de uitgangspunten van het projectplan zijn gevolgd, dan wel of er een aanpassing heeft plaatsgehad. Deze analyse is gebaseerd op documentenonderzoek en interviews met betrokkenen aan de kant de gemeente en Twente Milieu.

Maatregelen	Evaluatie maatregel Projectplan 2.0	
	Uitgevoerd in periode	Korte beoordeling en toelichting op de genomen maatregel
Kwaliteitsverbetering afvalstromen obv Projectplan 2.0		
Realisatie per 1 september 2024 voor kwaliteitsverbetering afvalstromen:		
Zakkeninzameling (wekelijks) bij hoogbouw voor de afvalstroom verpakkingen;	Sept. '24	Per 1 september 2024 is het inzamelen van plastic zakken voor verpakkingen gestart ☒
Verwijderen van 66 bovengrondse containers voor verpakkingen;	Voor sept. '24	De bovengrondse containers voor verpakkingen zijn medio 2024 verwijderd. ☒
Inrichten van ongeveer 350 inzamelpunten bij hoogbouwlocaties;	Sept. '24	In het projectplan werd uitgegaan van (circa) 350 locaties. Er zijn 340 locaties ter inzage gelegd. Voor 1 september 2024 zijn er circa 340 inzamelpunten aangelegd. Een aantal locaties konden niet worden aangelegd. De locaties zijn in opdracht van de gemeente aangelegd door Twente Milieu. De besluitvorming rondom het aanwijzen van de inzamellocaties is nog niet afgerond. ☒
Verwijderen van 50 bovengrondse containers voor papier/karton;	Voor sept. '24	De bovengrondse containers voor papier/karton zijn medio 2024 verwijderd. ☒
Uitgangspunten		
Milieupleinen bij supermarkten blijven bestaan;		☒
Frequentie ledigen milieupleinen wordt opgeschaald;	Vanaf sept. '24	Op een aantal locaties is op aangeven van de chauffeurs en/of meldingen de ledigingsfrequentie verhoogd. Op enkele locaties worden de containers dagelijks geleegd en kan de ledigingsfrequentie niet verder worden opgevoerd. ☒
Kwaliteit van de afvalstromen op de Milieupleinen monitoren;	Voortdurend	Middels zes sorteeranalyses PMD (verpakkingen) per jaar en sorteeranalyses van het restafval wordt de kwaliteit beoordeeld. Daarnaast worden de afvalhoeveelheden, met uitzondering van het reinigingsdienstenafval van Gildebor, door inzameling bij gehouden ☒
Maximum van 5 rollen zakken per huishouden per jaar;	Febr. '25 - dec. '25	Bewoners uit de hoogbouw kunnen on-line bij Twente Milieu vijf keer per jaar een pakketje doorzichtige plastic zakken voor verpakkingen aanvragen. In 2025 zijn deze plastic zakken voor de bewoners gratis. Op basis van de Milieupas wordt gecontroleerd of de aanvrager recht heeft op de plastic zakken en het maximaal aangevraagd aantal pakketjes. Begin februari 2025 worden de eerste pakketjes voor 2025 uitgeleverd. ☒
Voor 2024 wordt 1 rol zakken per huishouden beschikbaar gesteld;	Aug. '24	In 2024 hebben de huishoudens in de hoogbouw een gratis pakketje met doorzichtige plastic zakken voor verpakkingen ontvangen. Dit pakketje was zonder begeleidend schrijven maar wel aangekondigd in brief eind juli. ☒
Voorkeur voor distributie zakken via de post, dus geen voucherregeling;	Aug. '24	Plastic zakken kunnen on-line worden aangevraagd en worden thuisbezorgd. ☒
Uiterlijk augustus 2024 hebben bewoners de zakken ontvangen;	Aug. '24	Medio augustus 2024 zijn de plastic zakken verzonden. ☒
Plaatsingsplan en toestemming VvE verloopt via Henkjan Fikken van de gemeente Hengelo;		Afstemming verliep via de heer Fikken. ☒
Conceptplaatsingsplan wordt opgeleverd door een werkgroep bestaande uit Chris Roord, Hans Vrielink en Thijs Morsink;		Werkgroep is ingesteld. ☒
Communicatie (brieven etc.) over de inzamellek en inzamel dagen wordt verzorgd door Twente Milieu;		Uitgevoerd ☒
Bewoners worden per brief geïnformeerd over gekozen inzamellek en de bijbehorende 'spelregels';	Juli '24	In juli is een bewonersbrief verzonden en sindsdien staan de spelregels op de internetpagina. De spelregels staan ook op een informatiebord op de aanbiedplaats. ☒
Wens voor een vaste inzamel dag voor deel Hengelo boven Oldenzaalsestraat en vaste dag voor deel Hengelo onder grens Oldenzaalsestraat (zie kaart) Een andere verdeling is uiteraard mogelijk.	Vanaf sept. '24	Conform wens zijn er twee vaste ophaaldagen (woens- en donderdag). ☒
Nazorg (restafval, dump etc.) op dezelfde dag als inzamel dag;	Vanaf sept. '24	Op de ophaaldag worden in de morgen eerst de doorzichtige plastic zakken opgehaald door Twente Milieu. In de middag wordt het resterende afval én de telaar aangeboden doorzichtige plastic zakken als zijnde huishoudelijk restafval afgevoerd. ☒
Duidelijke afspraken over afkeur en niet meenemen van zakken;		Door de "ochtend" ploeg worden alleen de doorzichtige plastic zakken opgehaald. ☒
Inzamel punt bestaat uit paal met informatiebord en een stoep tegel voor aanduiding plek;		De aanbiedplek is met vier oranje op de hoeken en een informatiebord in het midden gemarkeerd. Er is bewust niet gekozen voor kroonringen in verband met het eventueel voortijdig aanbieden van plastic zakken en het mogelijk opschuren van de plastic zak. ☒
Inzamel plek bevindt zich op gemeentelijke grond, uitzonderingen apart benoemen;		De aanbiedplekken zijn uitsluitend aangelegd op gemeentegrond. ☒
Bovengrondse containers komen niet terug in de openbare ruimte;		Tot op heden geen wijziging van het aantal en/of locatie van de verzamelcontainers ☒

Toezicht en handhaving door gemeente is niet meegenomen in dit project;		In een later stadium is wel besloten 2 formatie handhaving toe te voegen.	✓
Laagbouw heeft geen recht op plastic zakken voor inzameling;		Op basis van de milieupas bij het on-line aanvragen wordt gecontroleerd of een aanvrager in aanmerking komt voor de plastic zakken.	✓
Laagbouwadressen die nu nog geen verpakkingencontainer hebben en gebruik maken van de bovengrondse verzamelcontainers verpakkingen gratis een verpakkingencontainer beschikbaar stellen.	Aug. '24	Medio 2024 zijn de 3.300 laagbouwadressen die niet beschikte over een minicontainer voor verpakkingen aangeschreven. 387 huishoudens (11%) hebben de gratis minicontainer voor verpakkingen aangevraagd. Eind augustus 2024 zijn deze minicontainer voor verpakkingen bezorgd.	✓

IPR Normag concludeert dat de maatregelen zoals uitgewerkt in het projectplan zijn opgepakt en vóór de start van de inzameling van PMD met zakken per 1 september 2024 zijn geëffectueerd.

In dit plan (dat is uitgevoerd door Twente Milieu) zijn extra toezicht en handhaving niet opgenomen, aangezien dit een taak van gemeente Hengelo is. Over de inzet van twee extra boa's is op een later moment een besluit genomen, echter deze extra inzet wordt pas in februari/maart 2025 geëffectueerd. De inzet wordt bij de zomernota 2025 geëvalueerd.

Participatie en communicatie

Er is een communicatieplan opgesteld met het doel de inwoners te informeren over de wijzingen die aanstaande zijn. De maatregelen in dit communicatieplan ogen doordacht en voldoen volgens het team van IPR Normag aan de minimale eisen. Zie de bijlage 1 voor een samenvatting van de maatregelen op het gebied van communicatie.

Een verbeterpunt (achteraf) zou het organiseren van meer inloop- of bewonersavonden (in de wijk) zijn om hen te betrekken en te informeren over de nieuwe inzamelwijze. Hierbij zouden ook de afvalcoaches een rol hebben kunnen vervullen. Wij komen hierop terug in het hoofdstuk Aangrijpingspunten voor verbetering.

Het communicatieplan omvat ook het formele participatie- en plaatsingstraject voor de nieuwe aanbodplekken. Met betrekking tot het voorbereiden van de inwoners op de nieuwe inzamelmethode is door de werkgroep van Twente Milieu gewezen het belang van een gedegen voorbereiding en implementatie. In plaats van een startdatum per 1 september 2024 zoals geëist door de raad, is geadviseerd om meer tijd te nemen bijvoorbeeld effectief per 1 januari 2025. Dit met het oog op het draagvlak onder de inwoners (zodat zij kunnen wennen aan het idee van een nieuw systeem) en vanwege de zorgvuldigheid van de plaatsingsprocedure. Op dit laatste genoemde onderdeel is het ook niet goed gelopen. We lichten dit toe.

Voor het aanwijzen van de opstel plaatsen is ervoor gekozen een Uitgebreide Voorbereiding Procedure (UVP) te doorlopen. Dit is een procedure waarbij belanghebbenden een zienswijze kunnen indienen. Er is hiervoor gekozen vanwege de ervaringen met een eerder plaatsingsproces van ondergrondse containers die – volgens uitspraak door de Raad van State – niet conform is uitgevoerd.

Het 1^e plaatsingsplan met 340 nieuwe inzamellocaties bij hoogbouw en het verwijderen van de bovengrondse containers heeft van woensdag 19 juni tot en met dinsdag 30 juli ter inzage gelegen. Mede vanwege het publiceren van de plaatsingsvoorstellen in de zomerperiode 2024 zijn er weinig reacties binnen gekomen, slechts 36 zienswijzen zijn ingediend. In vergelijking met eerdere plaatsingsplannen een relatief klein aantal.

Maar met het oog op de geëiste operationele start per 1 september 2024 zijn (vooruitlopend op besluit) de bovengrondse containers (PMD en OPK) weggehaald en heeft Twente Milieu van de gemeente Hengelo opdracht gekregen voor het aanleggen van 340 inzamellocaties voor PMD zakken. Gemarkerd met vier oranje tegels en een informatiebord met de spelregels. Waaronder wat wel en niet tot PMD behoort en op welke dag en tijd de zakken mogen worden aangeboden.

Tijdens en na het weghalen van de verzamelcontainers en aanleggen van de inzamellocaties kwamen echter veel reacties van inwoners bij de gemeente. Inwoners en VvE's voelden zich niet gehoord. Dit is ook gemeld via een brief aan de raad: "De korte termijn tussen het raadsbesluit en de uiterlijke invoeringsdatum, naast het grote aantal in te richten locaties, maakte het dan ook niet mogelijk om op een andere wijze reacties dan via de formele uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van betrokken inwoners op te halen.". Naar aanleiding van een interpellatiedebat met de gemeenteraad op 25 september 2024 over de participatie van inwoners rondom de 340 nieuwe inzamelplaatsen heeft het college op 22 oktober 2024 besloten bij wijze van hoge uitzondering het plaatsingsplan nogmaals voor zienswijzen vrij te geven.

Het nieuwe concept plaatsingsplan is op 13 november 2024 gepubliceerd. Ook is er op 20 november 2024 een inloopavond in het stadhuis georganiseerd waar het ontwerp plaatsingsplan kon worden ingezien. Belangstellenden kunnen op deze avond binnenlopen, vragen stellen en eventueel een zienswijze indienen. Na de zienswijzeperiode verwerkt de gemeente alle ontvangen reacties op het ontwerp. Tevens worden voorstellen voor alternatieve locaties onderzocht. Waar nodig wordt het ontwerpplan aangepast.

Na afronding van deze route stelt het college het definitieve plaatsingsplan vast en is er voor belanghebbenden alsnog de mogelijkheid om in beroep te gaan bij de Raad van State.

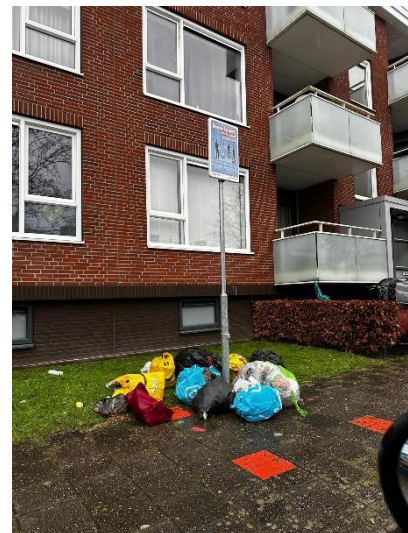
In het kader van de evaluatie moet geconcludeerd worden dat dit proces geen schoonheidsprijs verdient en zeker niet zal hebben bijgedragen aan het draagvlak voor de nieuwe inzamelwijzen die juist een service verhogend en kwaliteit verbeterend effect beogen. Een en ander is – mede op basis van de gesprekken die zijn gevoerd - vooral het gevolg is van de ambitieuze planning die vast was gelegd in het amendement en waaraan is vastgehouden.

3.3 Een schonere stad

Onder een schone stad in het kader van deze evaluatie verstaan we bijplaatsingen van huishoudelijk afval naast inzamelvoorzieningen, zwerfafval en afvaldumpingen. Wat de gemeente precies onder een schone stad verstaat is niet gekwantificeerd op basis van bijvoorbeeld beeldkwaliteit prestaties (beeldmeting conform CROW-systematiek), het maximaal aantal toegestane meldingen (klachten over vervuiling), et cetera. We gaan er daarom van uit dat men door de maatregelen minder bijplaatsingen van huishoudelijk afval naast inzamelvoorzieningen, minder zwerfafval en minder afvaldumpingen verwacht.

Omdat hierbij geen nulmeting is gemaakt of op regelmatige wijze (en methodisch) wordt geschouwd, wordt de schoonheid van de stad beoordeeld op grond van:

- Meldingen over bijplaatsingen en zwerfafval rond inzamellocaties bij de gemeente/Twente Milieu.
- Beoordeling van de inzamellocaties en registreren van de probleemlocaties (hotspots) door Boa's, Gildebor en Twente Milieu

En uiteraard zijn er ook enkele eigen waarnemingen in de betreffende wijken gedaan door het projectteam (Twente Milieu, gemeente) en IPR Normag.

Meldingen

Bewoners kunnen online en telefonisch meldingen doen bij de gemeente. Voor 12 februari 2024 konden bewoners ook rechtstreeks melden bij Twente Milieu. Na 12 februari 2024 moeten alle meldingen over netheid naar de gemeente en kan men bij Twente Milieu alleen containerstoringen, grofvuil, grof tuinafval en NK-tegelwippen aanmelden.

De volgende tabel toont het aantal meldingen in de periode vóór en na de invoering van inzamelingen PMD met zakken.

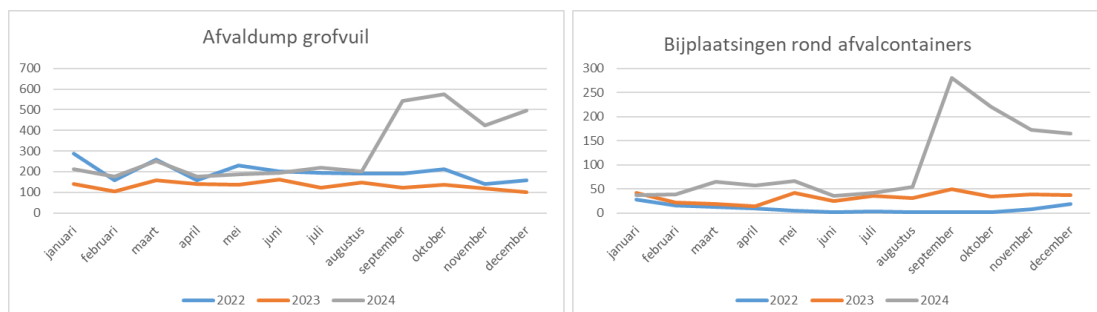
Meldingen over zwerfafval, bijplaatsingen of afvaldumpingen en defecte afvalinzamelvoorzieningen					
Meldpunt	Versie	Gem. '22-'23	2024	Verschil	
Gemeente	Totaal aantal meldingen over netheid	3.723	7.121	3.398	48%
	%meldingen zwerfafval, bijplaatsing of dump	79%	87%	95%	
	Zwerfafval, bijplaatsing of dump	4.929	7.126	2.198	31%
Gemeente	Zwerfafval, bijplaatsing of dump	2.943	6.166	3.224	52%
Gemeente	Afvaldump grof vuil	1.986	3.655	1.670	46%
Gemeente	Bijplaatsingen rond afvalcontainers incl open afvalzakken	249	1.232	984	80%
Gemeente	Zwerfafval (ook rond inzamelpunt afval)	377	813	437	54%
Gemeente	Geringe afvaldump grof vuil	208	297	90	30%
Gemeente	Dump groenafval	125	169	45	26%
Twente Milieu	Zwerfafval, bijplaatsing of dump	1.986	960	-1.026	-107%
	Afvalvoorziening defect				
Gemeente	(voorziening) afvalinzameling defect	30	44	15	33%
Twente Milieu	Verzamelcontainer vol of storing	1.639	1.011	-628	-62%

Bron: Meldpunt gemeente Hengelo en Twente Milieu (bewerking IPR Normag)

Het aantal meldingen in 2024 is bijna verdubbeld ten opzichte van (het gemiddelde in) 2022 en 2023. Dit geldt voor alle categorieën: dumping grofvuil, bijplaatsing en zwerfafval rond inzamelpunten. Vooral het aantal meldingen over bijplaatsingen is fors gestegen met 80% (van circa 250 meldingen naar ruim 1.200 meldingen). Dit is gebaseerd op de meldingenregistratie van de gemeente Hengelo.

De meldingenregistratie van Twente Milieu toont een ander beeld (forse afname), maar dit komt doordat dergelijke meldingen per februari 2024 door inwoners niet meer bij Twente Milieu moeten worden ingediend. Ook als rekening wordt gehouden met een verplaatsing van meldingen bij Twente Milieu naar gemeente Hengelo, kan dezelfde conclusie worden getrokken.

We baseren ons voor deze evaluatie dus op de meldingen die bij de gemeente Hengelo zijn binnengekomen. De volgende grafieken tonen het aantal meldingen voor afvaldump grofvuil en bijplaatsingen rond afvalcontainers. Duidelijk is de stijging vanaf september 2024 te zien. Een verdere verdieping wijst voornamelijk op een groot aantal meldingen dat afkomstig is uit de wijken Noord, Berflo Es en Wilderingshoek.

Terzijde het volgende: het aantal meldingen over defecte inzamelvoorzieningen dat bij de gemeente is binnengekomen is in 2024 met 15 meldingen (33%) gestegen. Het aantal bij Twente Milieu ontvangen meldingen van volle of defecte verzamelcontainers is met 600 (62%) fors

afgenomen. De verwijdering van de bovengrondse container voor PMD en OPK is hier naar verwachting debet aan.

Conclusie

Op basis van deze evaluatie wordt geconcludeerd dat het aantal meldingen van bijplaatsingen en zwerfafval rond inzamellocaties – juist in de periode vanaf september 2024 – is toegenomen. Waarnemingen in de praktijk (incidenteel, zonder meetprotocol, zowel op als voor de inzamelplaatsen) tonen ook dat de inzamelplaatsen rommelig zijn, waarbij enkele PMD zakken worden gezien, maar vaak ook een grote hoeveelheid ongesorteerd grof en fijn restafval.

Aanpak bijplaatsing en afvaldump

Op het gebied van toezicht en handhaving zijn in gemeente Hengelo (naast de ‘blauwe’ boa’s⁶) twee ‘groene’ boa’s (2 fte) specifiek op afvalgebied beschikbaar. Inzet op maandag tot en met zaterdag. Coördinatie en de afwikkeling van opgelegde beschikkingen gebeurt door het team Leefbaarheid en Veiligheid. De aanpak van bijplaatsingen en afvaldump wordt periodiek besproken. Zoals in het Uitvoeringsoverleg waarbij Twente Milieu, Gildebor, gemeente Hengelo en een woningstichting de uitvoering van het afvalbeheer (en de inzameling) bespreken. En één keer per 6 weken is er een communicatieoverleg met communicatieadviseur, beleidsadviseur afval, Twente Milieu en team Leefbaarheid en Veiligheid.

Om de huidige vervuiling aan te pakken is door de gemeente, Twente Milieu en Gildebor een hotspotlijst opgesteld. Vanuit iedere discipline is aangegeven welke locatie een hotspot was en dus aandacht nodig heeft.

De 15 locaties in de tabel worden door de drie disciplines als hotspot gezien. Een aantal van deze locaties is of wordt met de recente wijzigingen van locaties in de plaatsingsprocedure, mede naar aanleiding van de zienswijzen en nieuwe reacties, aangepast.

Deze hotspots krijgen extra aandacht bij het reinigen en handhaven op verkeerd aangeboden afval.

De groene boa’s controleren op illegale dumpingen, bijplaatsingen en zwerfafval rond inzamellocaties. Dit betreft de verzamelcontainers in de wijken en de milieupleinen (verzamelcontainers bij winkelcentra). Sinds september 2024 zijn daarbij circa 110 containerlocaties opgeheven⁷, maar waarvoor 350 aanbiedlocaties voor PMD in te plaats zijn gekomen.

De wijze waarop handhaving en toezicht wordt uitgevoerd is als volgt (hoofddijnen):

- De gemeente ontvangt (dagelijks) meldingen van inwoners over bijplaatsingen en zwerfafval bij inzamellocaties welke worden geregistreerd in het systeem Signalen.

Straatnaam	Plaats	Meldingen
F. Zernikestraat	Hengelo	Heel veel
Antillenstraat	Hengelo	Veel
Warmelostraat	Hengelo	Veel
Weideweg	Hengelo	Veel
Sportlaan Driene	Hengelo	Veel
Emsdettenplein	Hengelo	Veel
Theresiastraat	Hengelo	Veel
Saterslostraat	Hengelo	Veel
Nico Werkmanstraat	Hengelo	Veel
Trijpstraat	Hengelo	Veel
Poolsterstraat	Hengelo	Veel
H.C. Pootstraat	Hengelo	Redelijk
Heraklesstraat	Hengelo	Enkele
Weusthagstraat	Hengelo	Enkele
Parallelweg LS	Hengelo	Enkele

⁶ Toezicht en handhaving van gemeentelijke verordeningen zoals de APV, parkeren, en toezicht op de openbare ruimte en overlastbestrijding, veiligheid en leefbaarheid.

⁷ Verwijdering van bovengrondse containers voor PMD (66) en OPK (50).

- Van elke ontvangen melding wordt bekeken door de boa's welke acties door welke partij uitgevoerd moet worden:
 - Twente Milieu: opruimen van de illegale bijplaatsingen (binnen twee werkdagen), of;
 - Gildebord: opruimen zwerf- en verwaaid afval op en rond de gemelde locaties, of;
 - Boa's: nader onderzoek op de betreffende locaties (inclusief opruimen bijplaatsingen).

Het merendeel van het bijgeplaatst afval wordt opgeruimd door Twente Milieu en Gildebord.

In het vervolg van deze toelichting volgen we het spoor van boa's:

- De boa's bezoeken de locaties van de geselecteerde meldingen. Daarnaast wordt er een lijst bijgehouden (en regelmatig geactualiseerd) van hotspots. De boa's bezoeken deze hotspots periodiek. Dit zijn zowel ondergrondse containers voor restafval, verzamelcontainers op milieupleinen en inzamellocaties voor PMD.
- Van de aangetroffen bijplaatsingen worden adresgegevens gezocht. Men treft vaak bonnetjes (thuisbezorgd), correspondentie of medicijn labels aan. Illegaal bijgeplaatste afvalzakken worden daarvoor ook geopend.
- Indien adresgegevens worden aangetroffen worden ook foto's gemaakt van de situatie als bewijsmateriaal. Hierbij zijn twee situaties te onderscheiden:
 - Illegale bijplaatsingen bij verzamelcontainers. Daarbij wordt (foto) vastgelegd wat is aangeboden, een overzicht van de situatie en een bewijs dat de betreffende container gewoon toegankelijk is.
 - Verkeerd aangeboden afval (restafval, papier, grofvuil, etc.) op PMD-inzamellocaties. Ook dit wordt op beeld vastgelegd.
- Waarna een beschikking à € 102,- wordt opgelegd. De tijd tussen waarneming en opleggen van een beschikking is kort. De bewoner ontvang deze binnen enkele dagen (aangetekend).
- Elke boa rijdt met een bakwagen zodat aangetroffen bijplaatsingen direct kunnen worden meegenomen.

Enkele bevindingen bij inzamelen van PMD met zakken per september 2024. Gebaseerd op waarnemingen door betrokken medewerkers:

- De hoeveelheid bijplaatsingen bij ondergrondse restafvalcontainers en milieupleintjes is sinds september 2024 verminderd.
- Men constateert daarbij een verplaatsing van bijplaatsingen bij ondergrondse restafvalcontainers naar PMD-inzamellocaties.
- De bijplaatsingen bij de PMD-inzamellocaties is naast restafval(zakken) en grofvuil (c.q. losse goederen) ook veel oud papier en karton.
- De hoeveelheid bijplaatsing bij PMD-inzamellocaties is vaak meer dan 200 kg (met een incidentele uitschieter van 870 kg). In plaats van het gemiddelde van bijplaatsingen bij ondergrondse restafvalcontainers en verzamelcontainers bij milieupleintjes rond 100 kg.

Op basis van een analyse van meldingen en beschikkingen over een langere periode is vastgesteld dat de meeste beschikkingen uniek zijn. Slechts een klein aantal huishoudens (ongeveer vijf) is als veelpleger geïdentificeerd. Bij deze huishoudens speelden diverse problematieken, waarop meerdere betrokken instanties hebben ingegrepen.

Conclusie

In gemeente Hengelo was al voor september 2024 sprake van een gestructureerde aanpak van illegale bijplaatsingen. Het zo snel mogelijk opruimen ervan is onderdeel van de uitvoering door Twente Milieu en Gildebor. Voor toezicht en handhaving zijn 2 fte ‘groene’ boa’s beschikbaar op maandag tot en met zaterdag. Bij de invoering van de inzameling van PMD met zakken per september 2024, is deze gestructureerde aanpak gecontinueerd, maar is gebleken dat de opgave voor toezicht en handhaving door een toename van het aantal inzamellocaties flink werd vergroot.

Over het voorstel om twee extra groene boa’s aan te stellen is pas in december 2024 een (positief) besluit genomen. Deze extra boa’s (2 fte) zijn eind februari en begin maart 2025 operationeel.

3.4 Verhoogde service voor de inwoners

Zoals gezegd is een inwonersonderzoek, waarmee de servicebeleving door inwoners kan worden gemeten, geen onderdeel van de opdracht. Daarom wordt het doel ‘verhoogde service voor de inwoners’ beoordeeld door de onderzoekers (objectief en feitelijk) of sprake is van meer mogelijkheden of het gemakkelijker maken om afval aan te bieden en te scheiden).

Door het verwijderen van de bovengrondse verzamelcontainers voor PMD en OPK is het voor inwoners niet meer mogelijk om deze stromen 24/7 aan te kunnen bieden⁸. Dit is juist voor inwoners in appartementen vaak gewenst vanwege de beperkte opslagmogelijkheden in huis. Bovendien is er door het verwijderen van de OPK-containers geen alternatief geboden.

Dit is wel het geval voor het PMD, waarbij een zeer groot aantal aanbodplaatsen wordt geboden. Echter de zakken mogen slechts één keer per week aangeboden worden.

Conclusie

Hiermee concluderen wij dat het serviceniveau is veranderd, en op basis van deze objectieve vergelijking eerder gedaald dan gestegen. In plaats van een 24/7 beschikbare inzamelvoorziening nabij de woningen is men nu gebonden aan de ophaaltijden (1 keer per week) en kan eventueel 24/7 gebruik maken van de milieupleinen op afstand van de woning.

De vraag kan natuurlijk worden gesteld of het geboden serviceniveau voldoende is, bijvoorbeeld als rekening wordt gehouden met de beperkte opslagmogelijkheden voor PMD zakken in hoogbouwappartementen. Op basis van onze ervaring is het éénmaal per week inzamelen van zakken bij hoogbouw in veel gemeenten afdoende. Echter wellicht dat het door de omstandigheden in de gemeente Hengelo te overwegen valt om – eventueel tijdelijk – de inzamelfrequentie te verhogen.

3.5 Betere kwaliteit van afvalstromen en meer hergebruik

Inleiding

De kwaliteit verbeterende maatregelen zijn erop gericht dat er meer en schoner PMD (minder vervuiling) wordt ingezameld in de wijken waar het PMD voorheen met verzamelcontainers werd ingezameld. In de situatie met inzameling van PMD door middel van verzamelcontainers, is het PMD dermate vervuild met stoffen dat dit volledig zou worden afgekeurd en moet worden verbrand (met een hoog verwerkingstarief).

Hoewel de gemeente Hengelo (samen met Enschede en Almelo) met Verpact hebben afgesproken dat PMD uit verzamelcontainers mechanisch kan worden gesorteerd, waardoor er alsnog een bepaalde hoeveelheid recyclebare PMD kan worden herwonnen, is dit geen situatie die structureel

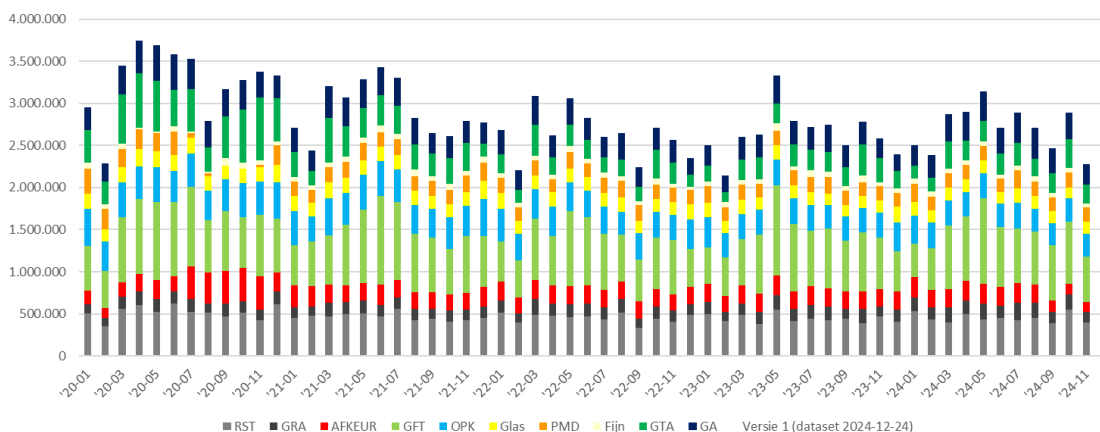
⁸ Men kan natuurlijk nog wel naar de milieupleinen.

kan worden toegepast. Dit betekent dat voor de onderhavige evaluatie dat de situatie vóór invoering van zakkeninzameling al het met verzamelcontainers ingezamelde PMD als afgekeurd moet worden beschouwd.

Een uitdagende factor voor deze evaluatie is de nog korte periode waarin de inzameling van PMD met zakken heeft plaatsgehad. Namelijk vanaf september 2024. In de evaluatie wordt daarom de periode september t/m december 2024 beoordeeld. Dit is een relatief korte periode waarbij over de representativiteit gediscussieerd kan worden, maar voor nu noodzakelijk om op te focussen.

Om een zo eerlijk mogelijke vergelijking met voorgaande jaren te maken (we kijken naar de jaren 2021 t/m 2023) zijn ook de afvalhoeveelheden in de laatste vier maanden in deze jaren geïnventariseerd. Deze periode valt ook buiten de toegenomen hoeveelheden als gevolg van de coronapandemie. Deze effecten zijn doorgaans eind 2021 verdwenen.

Toelichting: het aanbod van huishoudelijk afval toont seizoen fluctuaties en kan per maand verschillen. De volgende grafiek toont de afvalhoeveelheden in Hengelo per maand in de afgelopen jaren. Dit geeft een beeld van de genoemde fluctuaties die per jaar redelijk repetitief zijn.

PMD-minicontainers

Hoewel we in de evaluatie specifiek kijken naar de inzameling van PMD met zakken, wordt ook de inzameling met minicontainers beoordeeld. Dit is relevant omdat bij de verandering van de inzamelstructuur huishoudens in de laagbouw die nog geen minicontainer voor PMD hadden, de mogelijkheid is geboden om gratis een minicontainer aan te vragen. Hiervan hebben circa 387 huishoudens gebruik gemaakt.

Het met minicontainers ingezamelde PMD is in het algemeen schoner (minder stoffen). Uit deze evaluatie blijkt het volgende:

- De hoeveelheid PMD is licht gedaald van 174 ton naar 166 ton per maand. Een afname van circa 5%
- In de situatie vóór september 2024 was sprake van 0,7% afkeur, terwijl dit vanaf september 2024 is gedaald naar nihil. Nagenoeg al het PMD wordt ter recycling aangeboden, waarbij Hengelo de vergoeding van

Gemiddelde hoeveelheid per maand in minicontainers

Versie	Gem. '21-'23 sept.t/m dec.	2024
Aantal minicontainers	25.500	25.887
Ingezameld ton per maand	174	166
Goedkeur	2,1%	0,5%
Tussencategorie	97,3%	99,5%
Afkeur	0,7%	0,0%

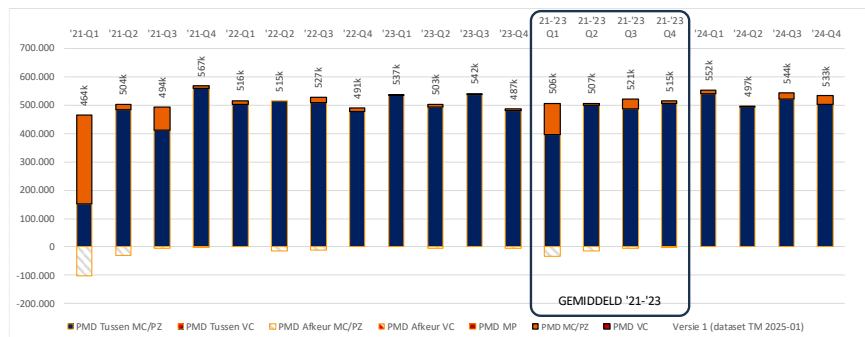
Analyse inzamelen en verwerken PBD gemeente Hengelo (kg/inw)

Versie	kg/inw per jaar	2021-2023	2024
PMD minicontainer		36,5	35,0
Goedkeur		0,8	0,2
Tussencategorie		35,5	34,9
Afkeur		0,2	-

Verpact ontvangt conform de tussencategorie⁹.

- Op jaarbasis wordt gemiddeld 35 kg/inw. PMD ingezameld door middel van minicontainers¹⁰. Het merendeel (99,5%) in de tussencategorie.

Ter illustratie de meer gedetailleerde weergave van de PMD hoeveelheden (optie bijlage?)

PMD plastic zakken

De inzameling met zakken gebeurt in twee inzamelrondes op één dag. In de eerste ronde worden selectief de doorzichtige zakken met PMD meegenomen. De beladers controleren op basis van het gewicht en visueel of sprake is van een zuivere stroom. In de tweede ronde worden de overige zakken en bijplaatsingen meegenomen. Dit wordt afgevoerd als huishoudelijk restafval.

Met dezelfde methode voor vergelijking zijn de PMD hoeveelheden en kwaliteit in de situatie met verzamelcontainers vergeleken met de periode september tot en met december 2024. Hierbij volgt het volgende beeld. In de tabel zijn de PMD hoeveelheden met verzamelcontainers voor en na het invoeren van de zakkeninzameling en het weghalen van de bovengrondse verzamelcontainers. In de situatie erna is nog wel sprake van ondergrondse verzamelcontainers. Deze zijn in het overzicht meegenomen omdat het technisch-administratief niet mogelijk is om in de situatie 2021 t/m 2023 onderscheid te maken tussen PMD uit bovengrondse en ondergrondse containers.

De volgende tabellen tonen de hoeveelheden in ton per maand. In bijlage vindt u een overzicht van tabellen waarin deze hoeveelheden (tonnage) zijn geëxtrapoleerd op jaarbasis en per inwoner (kg/inw.).

Analyse inzamelen en verwerken PMD gemeente Hengelo (ton per maand)

Versie	Gem./maand (sept./dec)		Verschil t.o.v. Gem. '21-'23	
	Gem. '21-'23	2024	Verschil	%
PMD verzamelcontainer	209,3	127,1	-82,2	-39%
Goedkeur	2,2	-	-2,2	-100%
Tussencategorie	3,1	2,0	-1,0	-34%
Afkeur	204,0	125,1	-79,0	-39%
PMD plastic zakken	-	20,9	20,9	
1e ronde PMD zakken	-	8,1	8,1	
Goedkeur	-	8,0	8,0	
Tussencategorie	-	0,2	0,2	
Afkeur	-	-	-	
(Rest) Afval narijdronde	-	12,7	12,7	
Restafval	-	12,7	12,7	

⁹ De tussencategorie betreft een afspraak van Twentse gemeenten met Verpact, waarbij PMD met 15 tot 35% stoorstoffen niet wordt afgekeurd maar wel wordt gesorteerd. De gemeente ontvangt voor deze tussencategorie een lagere inzamelvergoeding.

¹⁰ Dit is een indicatie, waarbij het aantal inwoners dat gebruik maakt van een mincontainer is geschat, uitgaand van hoogbouwklasse 30% in Hengelo (Benchmark Huishoudelijk Afval van Rijkswaterstaat)

De volgende tabel toont de hoeveelheden in ton per maand, waarbij nader onderscheid is gemaakt tussen de inzameling van PMD met verzamelcontainers (milieupleinen) en met zakken.

Gemiddelde hoeveelheid per maand in verzamelcontainers en plastic zakken

Versie	Gem. '21-'23 sept.tm dec.	2024		
Inzamelmethode	 67 BGC 28 OGC Verz.cont.	 28 OGC Verz.cont.	 Plastic zakken	
Ingezameld ton per maand	209	127	21	148
Goedkeur	1%	0%	38%	5%
Tussencategorie	1%	2%	1%	1%
Afkeur	97%	98%	0%	85%
Restafval			61%	9%

Bron: Registratie Twente Milieu (bewerking IPR Normag)

Uit deze cijfers blijkt het volgende:

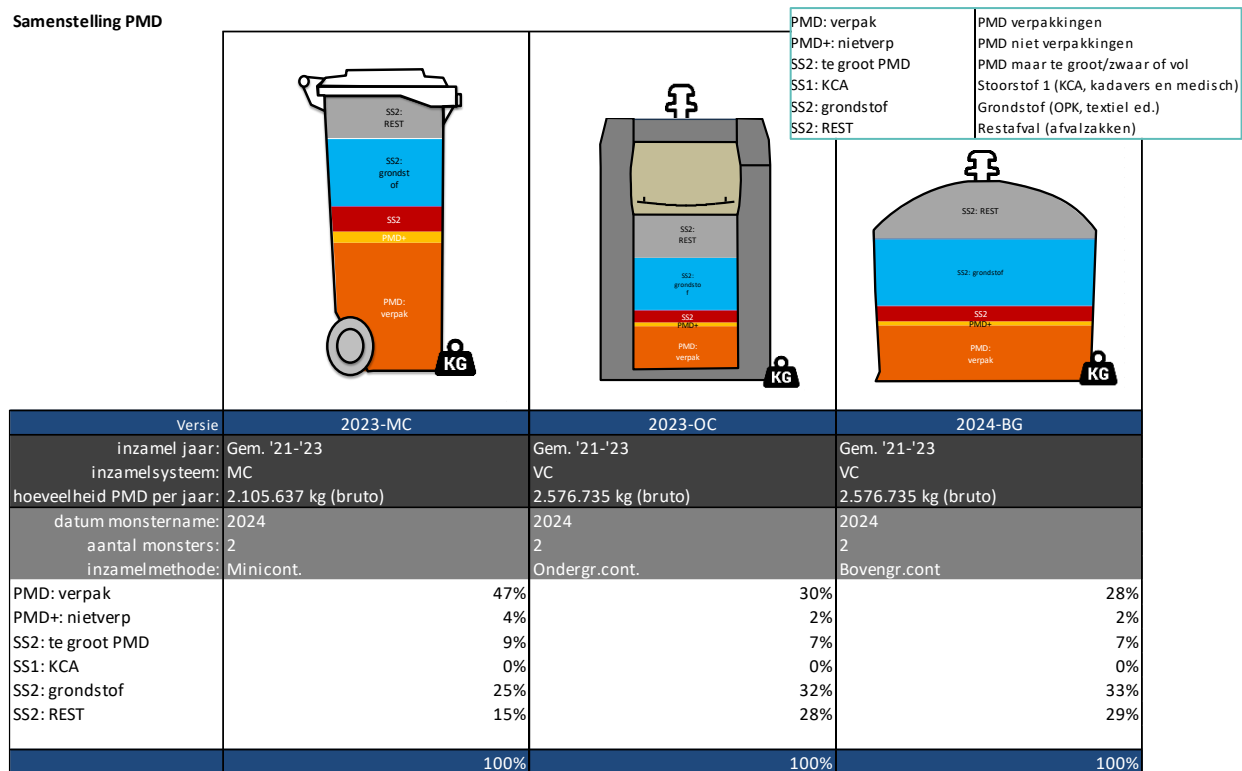
- De totale hoeveelheid ingezameld PMD per maand is gedaald van 209 naar 148 ton (127+21). Een daling van 61 ton (29%). Deze afname kan als volgt worden verklaard:
 - Er is een verschuiving van restafval dat voorheen bij het PMD in verzamelcontainers belandde naar de inzameling van restafval via de reguliere (gewenste) route. In de vergelijkbare periode in 2021 t/m 2023 bedroeg de hoeveelheid huishoudelijk (fijn) restafval gemiddeld 349 ton per maand. In dezelfde periode in 2024 was dit 370 ton per maand. Een toename van 21 ton (6%). En het huishoudelijk (fijn) restafval op het milieupark is toegenomen van 43 naar 46 ton. Een toename van 3 ton (ofwel 6%).
 - Een deel van het fijn restafval kan met het grof restafval afgevoerd zijn, als gevolg van service verhogende maatregelen waarbij grofvuil eenmaal per jaar 'gratis' aan huis wordt ingezameld. Dit betreft enkele tonnen (en is niet nauwkeuriger uit de data af te leiden).
 - Deze afname wordt mede (maar voor een klein deel) veroorzaakt doordat meer dan 300 huishoudens inmiddels gebruik is gaan maken van een minicontainer voor de inzameling van PMD.
 - In de gesprekken met Twente Milieu is de verwachting uitgesproken dat voorheen ook afval van bedrijven in de verzamelcontainers voor PMD werd gedeponeerd, en dat dit met de zakkeninzameling is verminderd.
 - Een andere verklaring betreft het uit beeld raken van hoeveelheden door Gildebor opgeruimde bijplaatsingen en zwerfafval rond afvallocaties. Deze hoeveelheden zijn niet bij IPR Normag beschikbaar.
- Verzamelcontainers:
 - De hoeveelheid ingezameld PMD is uiteraard afgenomen omdat de bovengrondse containers zijn verwijderd. Van de totale hoeveelheid boven en ondergrondse containers (67) zijn nog alleen ondergrondse verzamelcontainers op milieupleinen (28) beschikbaar. De hoeveelheid ingezameld PMD is afgenomen van gemiddeld 209 ton per maand tot 127 ton per maand.
 - De kwaliteit van het ingezamelde PMD is niet wezenlijk veranderd en grotendeels afgekeurd. De (kleine) hoeveelheid in de tussencategorie is verdubbeld van 1 naar 2%.

- Zakkeninzameling:
 - In 2024 werd gemiddeld per maand 21 ton PMD ingezameld van de inzamellocaties. Daarvan is 38% is goedgekeurd en de overige hoeveelheid als restafval verwerkt.
 - In de eerste ‘goedkeur’ inzamelronde is 8 ton (PMD in zakken) ingezameld dat nagenoeg geheel (98%) is goedgekeurd.
 - In de tweede ‘afkeur’ ronde is 12 ton PMD ingezameld, dat geheel als restafval is afgevoerd.
- De hoeveelheid goedgekeurd PMD (inclusief tussencategorie) is gestegen van 5,2 ton naar 10,1 ton per maand. Een toename van 4,9 ton per jaar (bijna een verdubbeling).
- Op jaarbasis en ervan uitgaande dat circa 24.420 inwoner aangesloten zijn op de zakkeninzameling (30% hoogbouw) bedraagt de hoeveelheid ingezameld (en goedgekeurd) PMD circa 5 kg per inwoner per jaar.
- Het percentage goedkeurde PMD is verbeterd van 2,5% naar 6,8%.
- De inzameling met zakken leidt tot een kwalitatief goede stroom PMD (wordt volledig goedgekeurd). Dit is echter het gevolg van de voorselectie die bij inzameling in de eerste ronde plaatsvindt. Waarmee min of meer automatisch het restant – waar uiteraard ook nog PMD in aanwezig is – als restafval wordt afgevoerd.
- De kwaliteit van PMD bij inzameling door middel van verzamelcontainers blijft problematisch.

Samenstelling PMD¹¹

Als verrijking van deze evaluatie is ook een nadere verkenning van de samenstelling van het PMD uitgevoerd. In 2024 zijn er zes sorteeranalyses gehouden. Deze analyses geven inzicht in de samenstelling (PMD en stoorstoffen) van het PMD dat wordt ingezameld in de drie verschillende inzamelmethodieken; PMD-minicontainer, PMD-zak en PMD-verzamelcontainer.

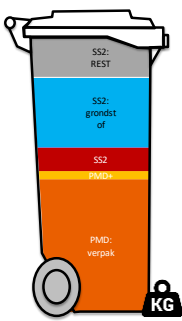
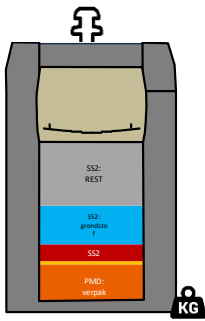
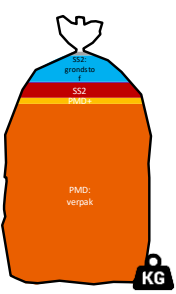
De volgende figuur toont de samenstelling van het PMD ingezameld met respectievelijk minicontainers, ondergrondse containers en bovengrondse containers. In de periode vóór zakkeninzameling.

Bron: '23: Onderzoek in 2023. '24: Rapportage Eureco (bewerking IPR Normag)

De volgende figuur toont de samenstelling van het PMD in de periode na zakkeninzameling.

¹¹ Samenstellingsonderzoek levert inzicht – op basis van een steekproef – in het de materialen die zich in het PMD bevinden. Deze samenstellingspercentages zijn dus niet te vergelijken met afkeurpercentages. Afkeur gaat over totale hoeveelheden PMD die wel of niet worden afgekeurd.

			
Versie	2024-MC	2024-OC	2024-PZ
inzamel jaar:	2024	2024	2024
inzamelsysteem:	MC	VC	PZ
hoeveelheid PMD per jaar:	2.093.100 kg (bruto)	2.319.005 kg (bruto)	31.980 kg (bruto)
datum monsternamen:	2024	2024	2024
aantal monsters:	2	2	2
inzamelmethode:	Minicont.	Ondergr.cont.	Plastic zak
PMD: verpak	49%	26%	78%
PMD+: nietverp	3%	2%	3%
SS2: te groot PMD	9%	10%	6%
SS1: KCA	0%	0%	0%
SS2: grondstof	25%	23%	11%
SS2: REST	15%	39%	2%
	100%	100%	100%

Bron: '23: Onderzoek in 2023. '24: Rapportage Eureco (bewerking IPR Normag)

Het meest interessant is de vergelijking tussen de bovengrondse (bg) verzamelcontainer en de zakken inzameling. De inzameling van de doorzichtige zakken levert een zeer zuivere hoeveelheid PMD op namelijk 78% zuiverheid¹². In de bovengrondse containers is dit slechts 28%.

De ondoorzichtige zakken en andere bijplaatsingen worden in de tweede ronde ingezameld en als restafval afgevoerd. Dit wil overigens niet zeggen dat deze zakken geen (zuivere) PMD bevatten. De inwoners van de hoogbouw hebben vooraf aan de start in september 2024 één rol met 12/16 zakken ontvangen. Inwoners kunnen per jaar maximaal 5 keer een gratis pakketje doorzichtige zakken aanvragen.

Er kan kritisch worden gekeken of de wijze waarop doorzichtige zakken worden verstrekt voldoende laagdrempelig is. Wellicht dat inwoners bij gebrek aan doorzichtig zakken (te) snel kiezen voor een plastic boodschappentas, grijze zak of een andere vorm, die niet in de eerste inzamelronde worden meegenomen.

3.6 Kosten

Bij de evaluatie van de kosten maken we onderscheid in de (eenmalige) projectkosten en de kosten van de reguliere inzameling en verwerking. We focussen daarbij op de inzameling van PMD en OPK. Omdat de inzameling met zakken nog slechts 4 maanden plaatsvindt, betreft deze kostenvergelijking een zo goed als mogelijke onderbouwde indicatie.

Projectkosten

Het volgende overzicht toont de projectkosten zoals geprognoseerd door Twente Milieu. Hierbij is een aantal acties voorgesteld in het projectplan, waarbij is besloten om het uitzetten van

¹² De sorteeraanlyse is uitgevoerd op uitsluitend doorzichtige zakken.

papiercontainers niet uit te voeren. De totale begroting bedraagt daarmee € 399.000,-¹³.

Kosten begroot en werkelijk voor Kwaliteit PMD

	Versie	Begroot	Werkelijk
Projectkosten (eenmalig)			
Verwijderen verzamelcontainers		€ 12.000	€ 39.299
Website inzameling zakken		niet begroot	€ 1.872
Inrichten verzamelpunten		€ 350.000	€ 175.474
Uitzetten papiercontainers		€ 200.000	€ -
Communicatiekosten		€ 37.000	€ -
Zakken aanschaf + verspreiding		niet begroot	€ -
Projectkosten (eenmalig)		€ 599.000	€ 216.645

Bron: Overzicht te factureren (TM 16-1-2025) bewerking IPR Normag

Van dit budget is tot nu toe (tot en met november 2024) € 237.000,- besteed. Het inrichten van verzamelpunten en de besluitvorming over (nieuwe/andere) locaties loopt momenteel nog (februari 2025). Het is dus voor IPR Normag te vroeg om een uitspraak te doen over de mate waarin het begrote budget voor het gehele project volstaat.

Reguliere kosten (situatie voor en na zakkeninzameling)

Zoals eerder toegelicht wordt verwacht dat met de inzameling van PMD met zakken een kostenverlaging van (682.000 -/- 242.500) = afgerond € 440.000,- per jaar kan worden gerealiseerd. Dit komt overeen met € 145.000,- voor een periode van 4 maanden, oftewel € 37.000,- per maand.

Dit verwachte kosteneffect is vergeleken met de gerealiseerde kosten voor de inzameling van PMD met zakken door Twente Milieu in de periode september tot en met december 2024. Uiteraard zijn wij hierbij afhankelijk van de aanlevering van financiële gegevens door de gemeente en Twente Milieu. We kijken daarbij eerst naar de inzaamkosten: logistiek en inzaammiddelen. Vervolgens worden de verwerkingskosten en vergoedingen van Verpact voor de inzameling van PMD vergeleken.

3.6.1 Kostenvergelijking logistiek

Het volgende overzicht toont de kosten voor de inzameling van PMD door middel van verzamelcontainers. Deze kostenopgave is geïndexeerd om vergelijking met de situatie in 2024 mogelijk te maken. De totale kosten voor de inzameling (en beheer en onderhoud van de inzaammiddelen) bedragen € 1.163.950,- per jaar. Per maand is dit € 97.000,- (afgerond).

2023					
Verzamelcontainers inzameling					
Papier en karton	vulgraad	ton	€ 139,84	1600	€ 223.744,00
Verpakkingen val	vulgraad	ton	€ 202,21	2200	€ 444.862,00
Overige inzameling					
Papier en karton met vrijwilligers	4 wekelijks	uur	€ 190,26	1152	€ 219.179,52
Papier Achterlader overdag	4 wekelijks	uur	€ 209,08	468	€ 97.849,44
Papier Avondinzameling met extra belader (geen vrij)	4 wekelijks	uur	€ 66,25	128	€ 8.480,00
Verpakkingen (zakinzameling)	1 x per week	uur	€ 209,08	0	€ -
Verzamelcontainers					
Lease bovengronds papier	beleid	container	€ 244,72	50	€ 12.236,00
Lease bovengronds verpakkingen	beleid	container	€ 244,72	66	€ 16.151,52
Beheer en onderhoud					
Verzamelcontainers bovengronds	beleid	container	€ 290,64	116	€ 33.714,24
					€ 1.056.216,72
			index '23-'24:	10,20%	€ 1.163.950,83

Bron: Opgave Twente Milieu

per maand: € 96.995,90

Deze kosten komen grotendeels te vervallen bij inzameling van PMD met zakken, en stoppen met inzameling van PMD en OPK via verzamelcontainers. Het volgende overzicht toont kosten voor de

¹³ Dit is € 599.000 -/- € 200.000 (uitzetten papiercontainers) = € 399.000,-

inzameling van PMD met zakken (inclusief de kosten van de inzamelmiddelen). We kijken daarbij naar de kosten in de periode september tot en met december 2024. Deze kosten bedragen per jaar € 291.565,- en daarmee op maandbasis € 73.000,- (afgerond).

2024 incl indexering					12 maanden	sep-dec 2024
Verzamelcontainers inzameling						
Papier en karton jan-sep	vulgraad	ton	€ 154,11	1067	€ 164.384,00	-
Verpakkingen val jan-sep	vulgraad	ton	€ 222,84	1467	€ 217.888,00	-
Papier en karton sep-dec	vulgraad	ton	€ 154,11	200	€ 30.822,00	€ 30.822,00
Verpakkingen val sep-dec	vulgraad	ton	€ 222,84	333	€ 74.280,00	€ 74.280,00
Overige inzameling						
Papier en karton met vrijwilligers	4 wekelijks	uur	€ 209,68	1152	€ 241.551,36	€ 80.517,12
Papier Achterlader overdag	4 wekelijks	uur	€ 230,43	468	€ 107.841,24	€ 35.947,08
Papier Avondinzameling met extra belader (geen vrijwillige)	4 wekelijks	uur	€ 73,01	128	€ 9.345,28	€ 3.115,09
Verpakkingen (zakinzameling) sep-dec	1 x per week	uur	€ 230,43	350	€ 80.650,50	€ 26.883,50
Verzamelcontainers						
Lease bovengronds papier jan-sep	beleid	container	€ 269,69	50	€ 8.989,67	-
Lease bovengronds verpakkingen jan-sep	beleid	container	€ 269,69	66	€ 11.866,36	-
Lease bovengronds papier sep-dec	beleid	container	€ 269,69	0	-	-
Lease bovengronds verpakkingen sep-dec	beleid	container	€ 269,69	0	-	-
Beheer en onderhoud						
Verzamelcontainers bovengronds jan-sep	beleid	container	€ 320,29	116	€ 24.769,09	-
Verzamelcontainers bovengronds sep-dec	beleid	container	€ 320,29	0	-	-
Verzamelpunten hoogbouw beheer en onderhoud	beleid	stuk	€ 57,14	350	€ 6.666,67	€ 6.666,67
Diversen						
Aanschaf en verspreiding zakken sep-dec	beleid		€ 99.999,99	1	€ 33.333,33	€ 33.333,33
					€ 1.012.388	€ 291.565

Bron: Opgave Twente Milieu

per maand: € 84.366 € 72.891

De inzamelkosten bij het inzamelen van PMD met zakken zijn daardoor (€ 97.000/€ 73.000) € 24.000,- lager per maand.

3.6.2 Verwerkingskosten en inzamelvergoeding PMD

Voor het kostenverschil voor de verwerking houden we rekening met de afkeur dan wel goedkeur van het PMD (en de daarmee gemoeide verwerkingskosten voor afkeur dan wel inzamelvergoeding voor goedkeur). Ook is rekening gehouden met de 'verschuiving' van restafval dat voorheen in de verzamelcontainers voor PMD werd gedeponereerd, en in de nieuwe situatie in de reguliere verzamelfcontainers voor restafval terecht komt.

		Versie situatie 2023	situatie 2024
Gemiddeld per maand (ton/maand)		209	148
Goedkeur	€ -254,80 per ton	€ -6.732	€ -24.446
Tussencategorie	€ -145,00 per ton	€ -5.353	€ -3.806
Afkeur	€ 150,00 per ton	€ 367.260	€ 225.133
Restafval (2e ronde)	€ 110,00 per ton*	€ -	€ 16.820
Verschuiving 24 ton restafval	€ 110,00 per ton*	€ -	€ 31.680
* incl. verbrandingsbelasting (WBM)		€ 355.176	€ 245.381
		verschil per jaar: €	-109.794
		per maand: €	-9.150

De verwerkingskosten in de situatie 2023 bedragen circa € 355.000,- per jaar, en in de situatie met zakkeninzameling € 245.000,- per jaar. Een verschil van ruim € 109.000, per jaar oftewel € 9.150,- per maand. Zoals gezegd betreft dit naar een jaar geëxtrapoleerde cijfers.

3.6.3 Kosteneffect totaal

Het totaal kosteneffect van de inzameling van PMD met zakken bedraagt op basis van deze uitwerking totaal € 33.000,- (€ 24.000 + € 9.000) lagere kosten per maand. Dit is dus een afwijking van € 4.000,- per maand (€ 48.000,- per jaar) ten opzichte van de aannames en prognoses waarbij rekening werd gehouden met € 37.000,- lagere kosten per maand (€ 440.000,- per jaar).

3.7 Samenvatting conclusies

- De technische en organisatorische uitvoering is op tijd gerealiseerd (per 1 september 2024). De maatregelen – zoals het verwijderen van bovengrondse containers, de invoering van wekelijkse inzameling en het inrichten van circa 340 inzamelpunten – zijn grotendeels volgens plan doorgevoerd.
- Ondanks een zorgvuldig opgesteld communicatieplan was de betrokkenheid van inwoners beperkt. Door de korte tijdspanne tussen besluitvorming en uitvoering hadden bewoners onvoldoende gelegenheid om actief betrokken te worden, wat mogelijk bijdraagt aan een verminderd draagvlak voor de nieuwe inzamelwijze.
- Schone stad. De evaluatie wijst op een aanzienlijke toename van meldingen over bijplaatsingen, zwerfafval en zwerfafval rond de inzamelpunten. Dit suggereert dat de invoering van de zakinzameling, in de huidige vorm, niet heeft geleid tot een schonere stad en dat aanvullende, gerichte maatregelen noodzakelijk zijn.
- Service. Door de verwijdering van 24/7 toegankelijke containers is de mogelijkheid om PMD aan te bieden voor hoogbouwbewoners beperkt tot één keer per week. Dit kan als een daling in het serviceniveau worden ervaren, zeker gezien de beperkte opslagmogelijkheden in appartementen. Overweging om de inzamelingsfrequentie tijdelijk te verhogen wordt geopperd.

Ter referentie: Op jaarbasis en ervan uitgaande dat circa 24.420 inwoners aangesloten zijn op de zakkeninzameling (30% hoogbouw) bedraagt de hoeveelheid ingezameld (en goedgekeurd) PMD circa 5 kg per inwoner per jaar. Bij de inzameling met minicontainers is dit circa 35 kg per inwoner per jaar.

- Betere kwaliteit van afvalstromen en meer afvalscheiding. Hoewel de totale hoeveelheid ingezameld PMD is gedaald, is de kwaliteit van de afvalstroom verbeterd. Waar voorheen 2,5% van het PMD goedgekeurd werd, stijgt dit percentage nu naar 6,8%. De inzameling met zakken levert een zuiverdere afvalstroom op, mede door een voorselectie tijdens de eerste inzamelronde.
- Het kosteneffect van de inzameling van PMD met zakken bedraagt € 396.000,- lagere kosten per jaar (€ 33.000,- per maand). Minder dan de aannames en prognoses van € 440.000,- lager per jaar. Dit is ongeveer 10% minder lagere kosten dan geprognosticeerd. Zoals gezegd betreft dit een indicatie gebaseerd op een periode van 4 maanden inclusief de (op)startperiode en wijziging van de inzamelvoorzieningen. Wij adviseren om het kosteneffect nogmaals na een langere periode (bijvoorbeeld na één jaar) opnieuw te monitoren.

4 Aangrijpingspunten voor verbetering

4.1 Een inzamelmethode met perspectieven?

Hoewel de inzameling van PMD met zakken nog niet aan de hoogste verwachtingen voldoet, is er wel een aantal positieve effecten ten opzichte van de oude situatie waarbij PMD met verzamelcontainers werd ingezameld. Zo wordt er inmiddels wel een hoeveelheid goedgekeurd PMD ingezameld. Weliswaar nog een relatief kleine hoeveelheid, maar met een grote zuiverheid. De vraag of de hoeveelheid en kwaliteit van met zakken ingezameld PMD verder kan verbeteren is lastig te beantwoorden. En hangt mede samen met de maatregelen die door de gemeente samen met Twente Milieu genomen (kunnen) worden. Ook verwachten wij dat met de inzameling van PMD met zakken meer grip kan worden gekregen op de situatie, in tegenstelling tot de meer anonieme inzameling van PMD met (vrij toegankelijke) verzamelcontainers. In dit laatste hoofdstuk doen wij een aantal suggesties voor maatregelen binnen de kaders van de huidige voorzieningen en aanpak. Gevolgd door enkele meer rigoureuze maatregelen.

4.2 Quick wins binnen de kaders van de huidige voorzieningen en aanpak

Verhoog of pas de inzamelingsfrequentie aan

De huidige aanpak met één inzamelingsmoment per week kan in sommige wijken leiden tot accumulatie van afval of bijplaatsingen. Overweeg, zeker in gebieden met hoge concentraties of waar bewoners beperkte opslagmogelijkheden hebben, een hogere of flexibele inzamelingsfrequentie.

Monitor de ervaringen van inwoners met het verstrekken van transparante zakken

Er kan kritisch worden gekeken of de wijze waarop doorzichtige zakken worden verstrekt voldoende laagdrempelig is. Wellicht dat inwoners bij gebrek aan doorzichtige zakken (te) snel kiezen voor een plastic boodschappentas, grijze zak of een andere vorm, die niet in de eerste inzamelronde worden meegenomen. Uitbreiden van het aantal ophaalpunten voor zakken kan worden overwogen. Bijvoorbeeld bij het gemeentehuis, buurt centrum, sportverenigingen et cetera.

Gerichte monitoring van afvalstromen

Bij de uitvoering van deze evaluatie door IPR Normag is het inventariseren van de benodigde gegevens over de afvalinzameling en de hoeveelheden van de verschillende stromen met de diverse systemen en de te monitoren omstandigheden (hoeveelheid vervuiling, bijplaatsen, et cetera), geen sinecure gebleken.

Wij adviseren – indien de huidige inzamelwijzen worden gecontinueerd en verder geoptimaliseerd – een gedegen monitoringsystematiek op te zetten. Daarbij is het van belang om duidelijk onderscheid te maken tussen de verschillende gebiedsdelen en de inzamelmethoden. Zodoende kunnen gebieds- en wijkgerichte maatregelen worden ontwikkeld, getroffen en gemonitord.

Verbeter communicatie en bewonersvoorlichting

Zorg voor duidelijke, toegankelijke informatie over de juiste wijze van PMD-scheiding en de gevolgen van bijplaatsingen. Inwoners kunnen worden ondersteund door voorlichtingscampagnes, inloopavonden of digitale platforms, zodat zij begrijpen wat er verwacht wordt en welke voordelen een goede scheiding biedt.

Naast een bericht in de pers in december 2023 is de actieve communicatie over het inzamelen van PMD met zakken gestart in maart 2024 in verband met het aanwijzen van de aanbiedplekken op straat. Per 1 september zijn de verzamelcontainers weggehaald en moesten inwoners PMD in zakken aanbieden op straat.

Hoewel de feitelijke wijziging vrij eenvoudig is doorgevoerd (het verwijderen van

verzamelcontainers en het aanwijzen van ophaalplekken), is de benodigde gedragsverandering een complexer proces. Dit vereist niet alleen informerende, maar ook motiverende en faciliterende maatregelen vanuit de gemeente en betrokken partijen zoals Twente Milieu. Het succes van de gedragsverandering zal uiteindelijk bepalen of de nieuwe inzamelwijze effectief is in het realiseren van de doelen zoals geschetst in de besluitvorming

De wijziging in de feitelijke voorziening per 1 september 2024 — van verzamelcontainers naar het inzamelen van PMD met zakken op straat bij hoogbouw — vereist een significante gedragsverandering van de inwoners. Dit hangt samen met:

- **Gebruikersgemak**
Inwoners van hoogbouw moeten wennen aan een nieuwe manier van aanbieden. Voorheen konden zij op elk gewenst moment PMD deponeren in verzamelcontainers. Nu moeten zij rekening houden met specifieke ophaaldagen en locaties, wat meer planning en betrokkenheid vraagt.
Eén keer inzamelen per week is doorgaans (bij hoogbouw) voldoende. Uit de ontvangen data is te zien dat PMD zakken ook op andere dagen dan de inzameldagen op straat worden gezet. De reguliere gang naar de verzamelcontainer (frequenter en/of op een door de inwoner zelf bepaald tijdstip) lijkt door een aantal inwoners gecontinueerd te worden.
- **Bewustwording en participatie**
Het correct scheiden van PMD in doorzichtige zakken vereist dat inwoners het verschil kennen tussen zuiver PMD en restafval. De mate van afvalscheiding (en vervuiling) bij het aanbieden van zakken in verzamelcontainers verbetert niet automatisch als (weliswaar transparante) zakken op een aanbiedplaats moeten worden gedeponereerd. Het feit dat de zakken transparant zijn (en daarmee beter te controleren) zal daaraan bijdragen, mits het voor inwoners merkbaar is dat hierop door de gemeenten en/of Twente Milieu daadwerkelijk gecontroleerd en gehandhaafd wordt. Daarbij is de subjectieve pakkans (te bevorderen door duidelijk te communiceren over de maatregelen en feitelijke acties in de praktijk) meer bepalender dan de feitelijke pakkans.
- **Feedback en vertrouwen**
Inwoners moeten het gevoel hebben dat hun inspanningen bijdragen aan de gestelde doelen, zoals een schonere stad en efficiëntere recycling. Dit vraagt om heldere communicatie over de resultaten en voordelen van hun gedrag.
Echter de zichtbaarheid op straat omvat in de afgelopen maanden juist géén schoner beeld, maar slechter.
Opruimen en schoonhouden is belangrijk om het positieve effecten te benadrukken. Hier is een wisselwerking (iteratief) tussen gedrag (en verandering) en effecten (en verbetering).

Gerichte (gebiedsgerichte en datagestuurde) aanpak voor bijplaatsing en zwerfafval

Over het voorstel om twee extra groene boa's aan te stellen is pas in december 2024 een (positief) besluit genomen. Deze extra boa's (2 fte) zijn eind februari en begin maart 2025 operationeel.

Wij adviseren om de inzet van de extra boa's en het resultaat op straat goed te monitoren zodat na enige tijd het effect van de extra capaciteitsinzet – met de huidige aanpak – geëvalueerd kan worden. Dit kan bijvoorbeeld door het bijhouden van het aantal meldingen over afvaldumping, bijplaatsingen en handhavingsacties in de betreffende gebieden.

Met betrekking tot de aanpak zelf het volgende. De huidige aanpak bijplaatsing en afvaldump is gestructureerd, maar ook erg generiek. Overwogen kan worden om een meer wijk- en locatiegerichte én data-gestuurde aanpak. Hiervoor zou een kernteam kunnen worden samengesteld met onder meer de boa's, uitvoering, communicatieadviseur en gedragsdeskundigen. Dit houdt in dat er per

wijk of (groep) locatie(s) een analyse wordt uitgevoerd om specifieke oorzaken en patronen te identificeren. Factoren die hierbij meegenomen kunnen worden zijn het type afval dat het meest voorkomt, de tijdstippen waarop bijplaatsingen en dumpingen het meest voorkomen, samenstelling van de bewoners, sociaaleconomische factoren, et cetera. Op basis van deze analyse kan vervolgens een meer op maat gesneden strategie worden ontwikkeld per wijk.

Een wijk- en locatiegerichte aanpak kan stap voor stap worden ingevoerd, waarbij de effectiviteit continu wordt geëvalueerd en verbeterd. Waarbij over de aanpak en de ervaringen breed kan worden gecommuniceerd via social media en publicaties. Dit kan ertoe bijdragen dat inwoners de aandacht van de gemeente voor de bijplaatsing problematiek waarderen. En waarmee de latente pakkans (boete bij illegale afvaldumping) wordt vergroot en inwoners wellicht meer gemotiveerd zijn om hun aanbodgedrag aan te passen.

4.3 Aanpassingen van (inzamel)voorzieningen

Optimaliseer de locatie en aantallen inzamelpunten

Gekozen is om circa 350 aanbodplekken aan te leggen en de plastic zakken eenmaal per week op te halen. Bij de meeste entrees van de hoogbouw is een aanbodplek aangelegd. Tijdens een eerder afvaltraject ('omgekeerd inzamelen') zijn de verzamelcontainers voor restafval op veel locaties juist weggehaald en gecentraliseerd. De circa 300 ondergrondse containers staan op 100 tot 150 locaties.

Het reduceren van het aantal aanbodplekken kan ertoe bijdragen dat de zwerfvuil- en bijplaatsing problematiek meer overzichtelijk blijft. En ook gericht kan worden aangepakt.

Overweeg het aantal en de positionering van de inzamelpunten te herzien. Een te groot aantal punten kan leiden tot verspreide vervuiling en moeilijker beheersbare locaties. Het doel is een goede balans tussen bereikbaarheid voor bewoners en beheersbaarheid van de netheid.

Plaats verzamelcontainers op strategisch locaties (24/7 service)

Behoud een aantal strategisch geplaatste bovengrondse containers: Overweeg in sommige gebieden het behoud van een (kleinere) containeroptie zodat bewoners ook buiten de vaste inzamelmomenten hun afval kunnen aanbieden. Dit biedt gemak, maar brengt wel risico's met zich mee, zoals een inconsistente aanpak en mogelijk een versnipperd inzamelbeleid. Het leidt tot een situatie waarin unieke inzamelmethodes per locatie moeten worden aangepast, wat inefficiënt kan zijn.

4.4 Meer rigoureuze aangrijpingspunten

Bronscheiden waar het kan, en nascheiding waar het moet

Er kan voor gekozen worden om in de wijken waar het gescheiden inzamelen van PMD onvoldoende resultaten oplevert (te veel stoorstoffen) te stoppen met gescheiden inzameling. Verschillende gemeenten in Nederland werken met dit model.

Het PMD kan in de wijken waar scheiden aan de bron niet goed lukt (voor Hengelo bij de hoogbouwlocaties) het PMD samen met het restafval in een verzamelcontainer inzamelen. Het PMD in deze stroom wordt bij de verwerker door middel van nascheiding herwonnen.

Dit model is in Hengelo wel een uitdaging aangezien omgekeerd inzamelen is ingevoerd en de verzamelcontainers gebruikt kunnen worden door hoog- én laagbouwwoningen. Een strikte toegangsregistratie (wie mag wel/niet gebruik maken van verzamelcontainers voor restafval) is dan van belang.

Omdat het aanbieden van restafval (met het volumineuze PMD) per keer moet worden betaald (diftar), kan worden overwogen om de variabele tarieven (diftar) op basis van gewicht toe te passen. Dit betekent dat de inzamelcontainers naast de pasregistratie ook een weegvoorziening

moeten hebben.

Bij de laagbouwwooningen (en wijken waar PMD inzamelen wel goed mogelijk is) kan de gescheiden inzameling van PMD in stand worden gehouden.

Mechanisch sorteren van PMD (idem pilot)

In de huidige situatie wordt het met verzamelcontainers ingezamelde PMD niet afgekeurd (met de nodige kosten van afkeur) maar mechanisch gesorteerd. In deze stroom zijn weliswaar veel stoffen aanwezig, maar ook een hoeveelheid PMD. Een alternatieve route die in 2024 tot heden is gevolgd betreft het mechanisch sorteren van het met de verzamelcontainers ingezamelde PMD, zodat het aanwezige PMD het spoor van recycling kan gaan volgen. Als separaat onderdeel van de pilot PMD Twente hebben gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo met Nedvang afgesproken dat een proef voor de mechanische sortering van PMD van verzamelcontainers wordt uitgevoerd. Nedvang en de gemeenten hebben hiervoor een afsprakenbrief opgesteld.

Het doel van de proef is om inzicht te verkrijgen in de hoeveelheid herbruikbaar PMD dat kan worden gesorteerd uit het afgekeurde materiaal afkomstig uit verzamelcontainers op basis van de (milieu) technische en logistieke mogelijkheden en resultaten en de daaraan verbonden kosten en opbrengsten. Aanvullend hierop is het doel van deze proef het genereren van extra herbruikbaar PMD en het verkrijgen van inzicht in een passende vergoeding (of betaling) per ton voor gemeenten.

Mogelijk kan deze route voor gemeente Hengelo een structurele oplossing bieden voor de wijze van inzamelen van PMD bij hoogbouw.

4.5 Tot slot: volg de ontwikkelingen rond de (nieuwe) ketenovereenkomst

De afspraken over de vergoedingen voor het inzamelen van PMD, de kwaliteit van het ingezamelde materiaal, de toegestane mate van vervuiling, enzovoort, zijn vastgelegd in de Ketenovereenkomst tussen de producenten van verpakkingen (verenigd in Verpact) en de gemeenten (VNG).

Medio 2024 heeft VNG besloten - mede in lijn met de motie Losser - om de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029 niet te verlengen voor de tweede termijn per 2025. De VNG zet zich samen met de NVRD in om tot nieuwe afspraken met Verpact. De vernieuwde ketenovereenkomst moet de verantwoordelijkheid van producenten in de PMD-keten vergroten. Met als belangrijkste doel: maximaal hergebruik en recycling van kunststof verpakkingsafval. Daarvoor zijn duidelijker en betere afspraken nodig over afkeur c.q. vervuiling en transparantie rondom de totstandkoming van de kostenvergoedingen.

De onderhandelingen zijn van start gegaan in de zomer van 2024 en zullen naar verwachting in het tweede of derde kwartaal van 2025 tot een uitkomst leiden. Wij adviseren om rekening te houden met de uitkomst voordat rigoureuze andere keuzes in de gemeente Hengelo worden gemaakt over de wijze van inzamelen van PMD.

Bijlagen

bijlage 1 Toelichting op het proces en besluitvorming

In dit hoofdstuk wordt het (bestuurlijk) proces en de besluitvorming over de verbetervoorstellen beschreven. Het doel van deze beschrijving is het bieden van inzicht (en daarmee duidelijkheid) in de maatregelen waartoe is besloten en die wel dan niet in de praktijk zijn uitgevoerd. Naast de maatregelen waartoe (bestuurlijk) is besloten, is er ook een aanzienlijke hoeveelheid voorstellen die de revue gepasseerd en besproken, maar waartoe uiteindelijk niet is besloten.

Instellen raads werkgroep afval (motie 9 november 2022)

Het afvalbeleid in de gemeente Hengelo is in de afgelopen jaren met regelmaat onderwerp van aandacht. Een belangrijk en regelmatig terugkerend onderwerp is de gescheiden inzameling van PMD, met name waar dit met verzamelcontainers gebeurt. De kwaliteit van het PMD in de verzamelcontainers is dermate slecht (als gevolg van stoffen zoals etensresten, textiel en restafval) waardoor het ingezameld PMD wordt afgekeurd en tegen hoge kosten moet worden verwerkt. Deze hoge kosten zijn het gevolg van het mislopen van de inzamelvergoeding voor (goedgekeurd) PMD en de hoge kosten voor het verwerken (verbranden) van het afgekeurde materiaal. Bovendien worden de doelen voor het scheiden van herbruikbare grondstoffen daarmee niet behaald.

Het onderwerp krijgt in de afgelopen jaren veel aandacht en staat met regelmaat op de agenda voor bestuurlijke besprekingen met college en raad. Ook zijn allerlei initiatieven ontplooid om de situatie met betrekking tot de vervuilde PMD stromen te verbeteren. Echter zonder de beoogde resultaten. Men signaleert dat¹⁴:

- inwoners dagelijks overlast ervaren van afvaldumpingen, bijplaatsingen en zwerfafval;
- openbare PMD (Plastic Metaal en Drankenkartons) containers zorgen voor extreme vervuiling van het PMD-afval, wat de gemeente Hengelo veel geld kost;
- een schone openbare ruimte een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van inwoners, ondernemers en gemeente, waar de gemeente een initiërende rol heeft.

De raad van gemeente Hengelo is erg betrokken bij dit onderwerp, en heeft vanuit deze betrokkenheid het initiatief genomen tot het instellen van een raads werkgroep. Met het doel dat de raad proactief gaat meedenken over het afvalbeleid in de gemeente Hengelo, verbetervoorstellen gaat doen op het afvalbeleid en controle over de kosten houdt.

Met een motie (aangenomen op 9 november 2022) is raads werkgroep van start gegaan.

Werkwijze van de raads werkgroep

In een memo (16 november 2022) legt de raads werkgroep vast op welke wijze zij haar rol ziet en taak wil gaan uitvoeren. Raadsleden die dit willen worden uitgenodigd om deel te nemen, en om goed beslagen ten ijs te komen worden de volgende stappen en planning gevolgd:

Eerst wil de raads werkgroep op het benodigde kennisniveau komen (periode december 2022 – januari 2023), waarna men zich gaat buigen over de knelpunten (februari – maart 2023). Daarna wordt het advies opgesteld (april 2023) en een evaluatiemoment gepland in mei 2023.

Aanbevelingen raads werkgroep (sept 2023)

Deze planning bleek ambitieus, maar (in plaats van mei) presenteert de raads werkgroep in

¹⁴ Bevindingen Raads werkgroep Afval, 26 september 2023.

september 2023 haar aanbevelingen. Daarbij heeft Twente Milieu ook advies uitgebracht aan de raadswerkgroep.

- Aanbeveling 1: Opstellen van een omgevingsprogramma afval om integraal beleid te formuleren
- Aanbeveling 2: Service verhogende maatregelen
 - Onderdeel 1: Wijziging inzameling PMD (inzameling met zakken) en oud papier
 - Onderdeel 2: Meer service op het milieupark
 - Onderdeel 3: Pilot grof afval aan huis
- Aanbeveling 3: Promoten vrijwilligerswerk voor opruimen van zwerfafval.
- Aanbeveling 4: Terugplaatsen van openbare afvalbakken op plekken met veel zwerfafval.

De keuzes én tijdsplanning zijn vastgelegd in het amendement. Zoals gezegd focust evaluatie door IPR Normag op aanbeveling 2. Deze aanbeveling en onderdelen zijn neergelegd bij het college en raad. Daarbij wordt in de verdere behandeling onderscheid gemaakt in service verhogende maatregelen (grovuul en milieupark) en kwaliteit verhogende maatregelen (onder andere inzameling PMD met zakken). Waarna de ambtelijk organisatie in samenwerking met Twente Milieu een praktisch projectplan voor de uitvoering van deze aanbevelingen hebben opgesteld.

Projectplan “Maatregelen raadswerkgroep gemeente Hengelo” (8 november 2023)

Hoewel de titel van het projectplan alle maatregelen suggereert te omvatten, is dit projectplan specifiek gericht op het verbeteren van de kwaliteit van ingezameld PMD door het starten met de inzameling van PMD door middel van zakken, in plaats van (bovengrondse) verzamelcontainers. In dit plan wordt het verwijderen van de (bovengrondse) verzamelcontainers voor PMD én oud papier uitgewerkt, en de inrichting van circa 350 opstelplaatsen waar inwoners de PMD zakken kunnen aanbieden.

Dit projectplan is behandeld als amendement C01-A03: beleidsbegroting 2024-2027, verbeteren van inzameling PMD en papier vastgesteld (8 november 2023).

- Verwijderen voor 1 september 2024 de 66 bovengrondse verpakkingencontainers PMD, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Starten met de distributie van doorzichtige zakken voor de inzameling van PMD (gratis maar gelimiteerd).
- Inrichten ca. 350 inzamelpunten voor de doorzichtige zakken met PMD nabij hoogbouwconcentraties. Bij deze inzamelpunten wordt eens per week de PMD van de hoogbouw ingezameld door Twente Milieu.
- Verwijderen voor 1 september 2024 de 50 bovengrondse verpakkingencontainers oud papier, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.

Uit gesprekken heeft IPR Normag de volgende reden achterhaald. Naast de PMD-verzamelcontainers stond veelal ook een bovengrondse verzamelcontainer voor OPK. Men hield er rekening mee dat met het verwijderen van de PMD-containers de kwaliteit van het ingezamelde OPK niet gewaarborgd kan worden. Men ging ervan uit dat de inwoners er voldoende aan hebben om het gescheiden OPK via de blijvende inzamelvoorzieningen kunnen aanbieden¹⁵.

¹⁵ Zoals milieupleintjes (verzamelcontainers) bij winkelcentra en inzameling aan huis (losse colli op straat).

- Behouden van de routes voor inzameling oud papier (samen met verenigingen) en uitbreiden daar waar nodig, voor de hoogbouw

Meer service grofvuil: gratis aan huis en brengen op milieupark (15 november 2023)

Op 15 november 2023 is de Motie vreemd D08: Invoeren service verhogende maatregelen milieupark Wegtersweg (deel 1 van 2) aangenomen. Deze motie omvat:

- Vanaf 1 januari 2024 met een pilot te starten om inwoners van Hengelo de mogelijkheid te bieden gratis B-Hout (kasten en meubels), banden en matrassen op het milieupark aan de Wegtersweg te storten en dit te limiteren op 1.000 kg per huishouden;
- In het jaar 2024 door te gaan met de pilot gratis storten van plastic tuinmeubelen;

Onderdeel van deze motie is ook gericht op het aan huis inzamelen van grofvuil. Namelijk in de vorm van een pilot:

- In 2024 de jaarlijkse takkenronde in het voorjaar te behouden.
- Vanaf 1 januari 2024 starten met een pilot ophalen van grof afval aan huis op afspraak, waarbij de voorrijkosten jaarlijks eenmalig gratis zijn en het gratis stortquotum van 50 kg kan worden ingezet. Om deze pilot beheersbaar te houden in te zetten op een maximumaantal ritten van 2400 op jaarbasis.

En daarbij worden de kosten ten laste gebracht van de afvalbegroting en wordt de impact van deze maatregelen verwerkt in de nog vast te stellen verordening reinigingsheffing.

In het vervolg van de rapportage worden de genoemde drie onderdelen verder toegelicht en geëvalueerd. Dit betreft de start met inzameling PMD met zakken per 1 september 2024 en de start van de maatregelen gericht op grofvuil (aan huis en milieupark) per 1 januari 2024.

bijlage 2 Communicatie rondom service en kwaliteit verhogende maatregelen

Datum	Middel	Inhoud artikel
December 2023	Persbericht	Algemene wijzigingen afvalbeleid in 2024
20 februari 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Hoofdartikel/ Controles op verpakkingencontainers
Mei 2024	Bewonersbrief	Bewonersbrief laagbouw oranje container (zie bijlage)
Juni 2024	Persbericht	Plaatsingsplan verpakkingen
18 juni 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Officiële bekendmaking/ Ontwerp Plaatsingsplan PMD en OPK
19 juni 2024	Website hengelo.nl:	340 nieuwe inzamellocaties bij hoogbouw (met bijbehorende FAQ die eind oktober 2024 is weggehaald)
Juni 2024	Brief verenigingen die oud papier	Brief verenigingen die oud papier halen via Twente Milieu
2024	Website Twente Milieu/Hengelo	Afvaltarieven Hengelo blijven in 2024...
2024	Afvalklepper 2024 papieren nieuwsbrief huis-aan-huis in heel Hengelo	Nieuwsbrief
2024	Digitale nieuwsbrief Twente Milieu	Over de aanstaande wijzigingen eind augustus
Juli 2024	Bewonersbrief	Bewonersbrief hoogbouw (zie bijlage)
	Website Twente Milieu/Hengelo	Bewoner van hoogbouw? Alstublieft: gratis...
Half augustus 2024	hoogbouwbezoekers zonder begeleidend schrijven	hoogbouwbezoekers krijgen gratis een pakketje doorzichtige zakken thuisbezorgd zonder begeleidend schrijven (is wel aangekondigd in brief eind juli)
27 augustus 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Hoofdartikel/ Oranje en blauwe containers verdwijnen
24 september 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Vraag van de maand/ Kan ik ook de avond vóór de inzameldag mijn zak verpakkingen op de inzamelplek zetten?
12 november 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Hoofdartikel/ Extra inspraakronde voor inzamellocaties verpakkingen Én Officiële bekendmaking/ Ontwerp Plaatsingsplan PMD en OPK
November 2024	Persbericht	Nieuwe plaatsingsplanprocedure
13 november 2024	Website hengelo.nl:	Extra inspraakronde inzamellocaties verpakkingen Aangepaste FAQ
19 november 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Bericht/ Inloopbijeenkomst over inzamellocaties
31 december 2024	Gemeentenuws Hengelo's Weekblad (huis-aan-huis)	Hoofdartikel/ Gratis doorzichtige plastic zakken
1 januari 2025	Website hengelo.nl	Gratis doorzichtige plastic zakken

bron: Gemeente Hengelo (bewerking IPR Normag)

bijlage 3 Registratie van meldingen

Meldingen over zwerfafval, bijplaatsingen of afvaldumpingen en defecte afvalinzamelvoorzieningen

december TM

Meldpunt	Versie	2022	2023	Gem. '22-'23	2024	Vershil	
Gemeente	Totaal aantal meldingen over netheid	3.839	3.607	3.723	7.121	3.398	48%
	%meldingen zwerfafval, bijplaatsing of dump	79%	79%	79%	87%	95%	
	Zwerfafval, bijplaatsing of dump						
Gemeente	Zwerfafval, bijplaatsing of dump	3.048	2.837	2.943	6.166	3.224	52%
Gemeente	Afvaldump grof vuil	2.380	1.591	1.986	3.655	1.670	46%
Gemeente	Bijplaatsingen rond afvalcontainers incl open afvalz	109	388	249	1.232	984	80%
Gemeente	Zwerfafval (ook rond inzamelpunt afval)	351	402	377	813	437	54%
Gemeente	Geringe afvaldump grof vuil	83	332	208	297	90	30%
Gemeente	Dump groenafval	125	124	125	169	45	26%
Twente Milieu	Zwerfafval, bijplaatsing of dump	1.960	2.012	1.986	960	-1.026	-107%
	Afvalvoorziening defect						
Gemeente	(voorziening) afvalinzameling defect	22	37	30	44	15	33%
Twente Milieu	Verzamelcontainer vol of storing	1.735	1.542	1.639	1.011	-628	-62%

Bron: Meldpunt gemeente Hengelo en Twente Milieu (bewerking IPR Normag)

bijlage 4 Hotspot registratie

Voorafgaand aan het opstellen van de hotspotlijst heeft de gemeente in een willekeurige periode het aantal meldingen per locatie verzameld.

Aantal meldingen over een aanbiedlocatie

Periode:	1-10-2024 tot en met 5-12-2024	
Rubriek in meldsysteem:	Netheid	
Categorie meldingen	Meldingen in 65 dagen	Locaties
Heel veel meldingen	Meer dan 35	1
Veel	Tussen 35 en 10	37
Redelijk aantal	Tussen 10 en 5	55
Enkele	Tussen 5 en 1	169
Eén of geen meldingen	1 tot geen	173
		435

Bron: Gemeente Hengelo (bewerking IPR Normag)

bijlage 5 Totaaloverzicht PMD (vier maanden periode)

Analyse inzamelen en verwerken PBD gemeente Hengelo

Versie	Gem./maand (sept./dec)		Verschil t.o.v. Gem. '21-'23	
	Gem. '21-'23	2024	Verschil	%
PMD minicontainer	173.503	166.385	-7.118	-4%
Goedkeur	3.595	780	-2.815	-78%
Tussencategorie	168.777	165.605	-3.172	-2%
Afkeur	1.132	-	-1.132	-100%
PMD verzamelcontainer	209.311	127.111	-82.200	-39%
Goedkeur	2.202	-	-2.202	-100%
Tussencategorie	3.076	2.038	-1.039	-34%
Afkeur	204.033	125.074	-78.960	-39%
PMD plastic zakken	-	20.888	20.888	
1e ronde PMD zakken	-	8.145	8.145	
Goedkeur	-	7.995	7.995	
Tussencategorie	-	150	150	
Afkeur	-	-	-	
(Rest) Afval narijdronde	-	12.743	12.743	
Restafval	-	12.743	12.743	
PMD Milieupark	-	1.687	1.687	
Goedkeur	-	-	-	
Tussencategorie	-	1.687	1.687	
Afkeur	-	-	-	
Ingezameld PMD	382.815	316.071	-66.743	-17%
Goedkeur	5.797	8.775	2.978	51%
Tussencategorie	171.853	169.480	-2.373	-1%
Afkeur	205.165	125.074	-80.091	-39%
Restafval	-	12.743	12.743	

Bron: Registratie Twente Milieu (bewerking IPR Normag)

bijlage 6 Ingezelde hoeveelheden PMD (met zakken)

De volgende tabel toont de hoeveelheden in ton per jaar, waarbij de hoeveelheden in de maanden september tot en met december zijn geëxtrapoleerd naar hoeveelheden per jaar. Dit is voornamelijk bedoeld ter referentie met de meer gebruikelijke kengetallen.

Analyse inzamelen en verwerken PMD gemeente Hengelo (ton per jaar)

Versie	Ton per jaar		Verschil t.o.v. 2021-2023	
	2021-2023	2024	Verschil	%
PMD verzamelcontainer	2.512	1.525	-986	-39%
Goedkeur	26	-	-26	-100%
Tussencategorie	37	24	-12	-34%
Afkeur	2.448	1.501	-948	-39%
PMD plastic zakken	-	251	251	
1e ronde PMD zakken	-	98	98	
Goedkeur	-	96	96	
Tussencategorie	-	2	2	
Afkeur	-	-	-	
(Rest) Afval narijdronde	-	153	153	
Restafval	-	153	153	

Uitgaande van (circa) 24.420 inwoners die gebruik maken van de verzamelcontainers, toont de volgende tabel de hoeveelheden in kg per inwoner per jaar.

Analyse inzamelen en verwerken PMD gemeente Hengelo (kg/inw hoogbouw (zakken))

Versie	KG / inwoner / jaar		Verschil t.o.v. 2021-2023	
	2021-2023	2024	Verschil	%
PMD verzamelcontainer	102,9	62,5	-40,4	-39%
Goedkeur	1,1	-	-1,1	-100%
Tussencategorie	1,5	1,0	-0,5	-34%
Afkeur	100,3	61,5	-38,8	-39%
PMD plastic zakken	-	10,3	10,3	
1e ronde PMD zakken	-	4,0	4,0	
Goedkeur	-	3,9	3,9	
Tussencategorie	-	0,1	0,1	
Afkeur	-	-	-	
(Rest) Afval narijdronde	-	6,3	6,3	
Restafval	-	6,3	6,3	

De volgende tabel toont de hoeveelheden in ton per jaar, waarbij nader onderscheid is gemaakt voor de periode 2024 in verzamelcontainers en inzameling met zakken. De hoeveelheden in de maanden september tot en met december zijn geëxtrapoleerd naar hoeveelheden per jaar. Dit is voornamelijk bedoeld ter referentie met de meer gebruikelijke kengetallen.

Gemiddelde hoeveelheid per jaar in verzamelcontainers en plastic zakken

Versie	2021-2023		2024	
	Inzamelmethode	Inzamelmethode	Inzamelmethode	Inzamelmethode
	67 BGC	28 OGC	28 OGC	340 a 350 st. Plastic zakken
	Verz. cont.	Verz. cont.	Verz. cont.	Plastic zakken
Ingezameld ton per jaar	2.512	1.525	251	1.776
Goedkeur	26	0	96	96
Tussencategorie	37	24	2	26
Afkeur	2.448	1.501	0	1.501
Restafval	0	0	153	153

Bron: Registratie Twente Milieu (bewerking IPR Normag)

Uitgaande van (circa) 24.420 inwoners die gebruik maken van de verzamelcontainers, toont de volgende tabel de hoeveelheden in kg/inw. per jaar.

Gemiddelde hoeveelheid per jaar in verzamelcontainers en plastic zakken

Versie	2021-2023	2024		
Inzamelmethode	 67 BGC 28 OGC Verz. cont.	 28 OGC Verz. cont. 340 a 350 st. Plastic zakken		
kg/inw hoogbouw	102,9	62,5	10,3	72,7
Goedkeur	1,1	-	3,9	3,9
Tussencategorie	1,5	1,0	0,1	1,1
Afkeur	100,3	61,5	-	61,5
Restafval	-	-	6,3	6,3

Bron: Registratie Twente Milieu (bewerking IPR Normag)

Bedr ijfsk ode	Grootboek rekening	Kostensoort	Ink.-Uitg (I - U)	Structureel	Bedrag Begrotingsjaar	Bedrag jaar +1	Bedrag jaar +2	Bedrag jaar +3	Bedrag jaar +4	Omschrijving
1	67301092	380660	U	N	153000					Extra ronde zakinzameling PMD
1	67301001	720500	I	N	153000					Onttrekking extra ronde zakinzameling
1	85000511	720500	U	N	153000					Onttrekking extra ronde zakinzameling
1	89999999	900000	I	N	153000					Onttrekking extra ronde zakinzameling